

SAVSAD
Savunma ve Savaş Araştırmaları
Dergisi
The Journal of Defence and War
Studies

Fevzi EYİNÇ

Millî Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Strateji ve Güvenlik Araştırmaları Anabilimdalı, İstanbul, Türkiye.

National Defence University, Atatürk Strategic Studies and Graduate Institute, Strategy and Security Studies Departmen, İstanbul, Türkiye.

Güngör ŞAHİN

Millî Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Strateji ve Güvenlik Araştırmaları Anabilimdalı, İstanbul, Türkiye.

National Defence University, Atatürk Strategic Studies and Graduate Institute, Strategy and Security Studies Departmen, İstanbul, Türkiye

Geliş Tarihi/Received 14.06.2025

Kabul Tarihi/Accepted 10.09.2025

Yayın Tarihi/Publication 31.12.2025

Date

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Fevzi EYİNÇ

E-mail: fevziyinc@gmail.com

Atıf/Citation: Eyiñç, F. & Şahin, G. (2025). Güney Çin Denizi'nde ABD-Çin rekabetinin hava gücü ve stratejisi, *SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 35(2), 295-326.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-No Derivatives 4.0 International License.

Araştırma Makalesi
Research Article

DOI: 10.54078/savsad.1719867

Güney Çin Denizi'nde ABD-Çin Rekabetinin Hava Gücü ve Stratejisi

Air Power and Strategy in the U.S.-China Rivalry over the South China Sea

ÖZ

Politik, stratejik ve ekonomik bakımdan önemli bir konumda olan Güney Çin Denizi (GÇD), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Çin Halk Cumhuriyeti (Çin) arasında yaşanan küresel rekabetin askerî yansımalarının en fazla görüldüğü bölge olarak ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada, ABD-Çin rekabetinin hava gücü ve stratejileri bakımından GÇD merkezli olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılan çalışmada elde edilen bulgular; Çin'in "Stratejik Hava Kuvvetleri" yapılanması çerçevesinde ve teknolojik yatırımlarla modern bir hava gücüne dönüştüğünü ve yapay adaların silahlandırılması ile birlikte anakarasından itibaren GÇD üzerinde bir erişimi engelleme/bölgeden men etme (Anti-Access/Area Denial - A2/AD) mimarisi kurduğunu, buna karşılık ABD'nin "Çevik Muharip Konuşlanma" (Agile Combat Employment - ACE) konsepti ile bölgede dağıtık ve esnek bir hava gücü oluşturduğunu, müttefikleriyle bu alanda iş birliği geliştirdiğini ve Çin'i baskılamaya ve çevrelemeye çalıştığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, bölgedeki hava gücüne dayalı stratejilerin karşılıklı caydırıcılık sağlayarak taraflar arasındaki küresel rekabeti şekillendirebilen belirleyici bir unsur olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güney Çin Denizi, A2/AD, Çevik muharip konuşlanma, Hava gücü, Hava stratejisi.

JEL Kodları: Z00

ABSTRACT

The South China Sea (SCS), which holds political, strategic, and economic significance, stands out as the region where the military dimensions of the global rivalry between the United States (US) and the People’s Republic of China (China) are most visibly manifested. This study aims to examine the US–China rivalry in the SCS with a focus on air power and related strategies. Employing the qualitative research method of document analysis, the findings indicate that China, within the framework of its “Strategic Air Force” structure and through technological investments, has transformed into a modern air power and, with the militarization of artificial islands, has established an Anti-Access/Area Denial (A2/AD) architecture extending from its mainland over the SCS. In contrast, the US, through its “Agile Combat Employment” (ACE) concept, has developed a distributed and flexible air power in the region, enhances cooperation with its allies in this field, and seeks to pressure and contain China. In conclusion, air power–based strategies in the region emerge as a decisive factor that can shape the global rivalry between the parties by ensuring mutual deterrence.

Keywords: South China Sea, A2/AD, Agile combat employment, Air power, Air strategy

JEL Codes: Z00

Giriş

ABD ve Çin arasında ekonomi başta olmak üzere hemen her alanda küresel bir rekabet yaşanmaktadır. Bununla birlikte Güney Çin Denizi (GÇD), zengin doğal kaynakları ve küresel ticaret yolları açısından kritik öneme sahip olması, bölge ülkelerinin egemenlik temelli çıkar çatışmalarına sahne olması ve ABD ile Çin arasındaki küresel rekabetin askerî yansımalarının adeta merkezî konumuna yerleşmesi bakımından giderek ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda tarafların kendi niyet ve çıkarlarını karşı tarafa kabul ettirmek amacıyla bölgede kullandığı hava gücü ve stratejileri de oldukça dikkat çekicidir. Çin, anakarasından başlayarak Pasifik Okyanusu’na doğru uzanan bir A2/AD mimarisi kurmayı, hava gücünü her geçen gün modernleştirmeyi ve yapay olarak genişlettiği küçük ada veya oluşumlara hava üsleri inşa ederek ileri hava konuşlanması elde etmeyi hedeflemektedir. Buna karşılık ABD ise bölgede dağıtık ve esnek bir hava gücü kurgulayarak ve müttefik ülkelerle bu alanda iş birlikleri gerçekleştirerek Çin’i baskılamaya ve çevrelemeye çalışmaktadır. Böylece bölgedeki hava gücü ve stratejileri, sadece sıcak çatışma anında bir üstünlük sağlama aracı olmanın ötesine geçerek bir caydırıcılık aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle bu çalışmada, GÇD merkez olmak üzere ABD–Çin rekabetinin hava gücü ve stratejileri boyutunda incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın kuramsal temelleri, hava gücünün sadece taktik ve operasyonel

seviyede fiziksel etkilerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda stratejik seviyede etki yaratarak caydırıcılık sağladığı ve hatta politik seviyede karşı tarafın karar alma süreçlerini etkilediğini savunan hava gücü teorilerine dayanmaktadır. Çalışmanın temel araştırma sorusu “GÇD merkez olmak üzere tarafların hava gücü ve stratejilerinin ABD-Çin küresel rekabetine etkileri nedir?” olarak belirlenmiştir. Çalışmanın temel varsayımı tarafların bölgedeki hava gücü ve stratejisinin caydırıcılık yaratarak aralarındaki küresel rekabeti şekillendirme bağlamında kilit bir rol üstlendiğidir. Çalışmada yorumsamacı bir yaklaşımla nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Veriler, tarafların resmî belge, konsept ve raporları gibi birincil kaynaklar ve konu hakkında hazırlanmış olan ikincil kaynaklar birlikte kullanılarak bütüncül bir yaklaşımla toplanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın araştırma evreni, kapsam ve amaca uygun olarak GÇD bölgesi ve tarafların hava gücü ve stratejileri ile sınırlandırılmış, siyasi, ekonomik, toplumsal alanlar ve hava gücü ile doğrudan etkileşim sağlayan boyutları hariç olmak üzere kara ve deniz gücü çalışmaya dâhil edilmemiştir.

Çalışmanın konusuyla ilgili literatüre bakıldığında GÇD’nin politik, ekonomik ve stratejik önemi, adalar ve deniz alanları hakkında egemenlik tartışmaları ve bölge ülkelerinin iddiaları üzerine yazılan çalışmalar (Houlden vd., 2021; Alp, 2021; Kim, 2015; Şahin, 2024; Yıldırım, 2020) dikkat çekmektedir. Bölgede yaşanan anlaşmazlıklar ve stratejik rekabetin hukuki, siyasi, ekonomi ve güvenlik boyutlarına odaklanan çalışmalar (Babahanoğlu, 2024; S. Doğan, 2016; Hanayı, 2016; Mastro, 2021; Sacks, 2022) literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca bu konuda deniz gücü perspektifinden hazırlanmış çalışmalar da (Kozanhan, 2024; Mercan, 2022) bulunmasına rağmen tarafların bölgedeki hava gücü ve stratejilerine odaklanan çalışmalara rastlanmadığından bu çalışmanın literatüre özgün bir katkı sağladığı değerlendirilmektedir.

Çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesinin çizildiği birinci bölümünde, havacılık tarihinde referans noktası olarak görülebilecek savaş ve olaylardan hareketle ve klasik dönemden günümüze doğru uzanan bir perspektiften bakarak teknolojik gelişmelerin kazandırdığı yetenekler üzerinden hava gücü teorilerinin¹

¹ Hava gücü teorileri belirli bir çerçeve ile sınırlandırılmayacak ya da önde gelen bir teorisyenin argümanlarını merkeze alarak açıklanamayacak kadar dinamik ve tarihsel gelişimle birlikte dönüşüm gösteren bir niteliğe sahiptir. Bu teoriler, hava gücünün savaş alanındaki işlevi, savaşların seyrine ve sonuçlarına olan etkisi, stratejik rolü ve teknolojik yeniliklerin sağladığı yeteneklerin bir bileşimi olarak sürekli gelişen bir düşünce alanında şekillenmektedir. Dolayısıyla hava gücü teorilerini sadece normatif ya da açıklayıcı bir teorik yapıda ele almak yeterli olmayacaktır. Bu bağlamda, çalışmanın kavramsal ve kuramsal altyapısı, hava gücü ve stratejileri bakımından bir referans noktası olarak kabul edilebilecek savaş ve olaylardan hareketle ve teknolojik gelişmelerle şekillenen yetenekler üzerinden oluşturulmuştur.

temel argümanları ve bunlara bağlı temel kavramlar açıklanmıştır. İkinci bölümde GÇD'nin önemi ve Çin'in başrol oynadığı anlaşmazlık alanları, üçüncü bölümde ABD'nin bölgeye yönelik politikaları incelenerek bölge dinamikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Dördüncü ve beşinci bölümde karşılaştırmalı olarak Çin ve ABD'nin bölgedeki hava gücü ve stratejisi irdelenmiş ve taraflar arasındaki rekabete olan etkileri bölgesel ve küresel boyutta ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Hava ortamının ilk defa kullanıldığı 1911 yılındaki Trablusgarp Savaşı'ndan itibaren sürekli bir teknolojik gelişim sağlayarak savaşın sonucuna etki eden hava gücü, millî güç unsurlarından askerî gücün son derece hassas ve önemli bir unsurudur. Hava gücü, Birleşik Krallık Savunma Bakanlığı tarafından *“havadan ve hava içinde hava gücünü kullanarak aktörlerin davranışlarını ve olayların seyrini etkileme yeteneği”* (UK Ministry of Defence [UK MOD], 2022, s. 3) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma ilaveten irtifa, sürat ve erişim, hava gücünün temel özellikleri olarak öne çıkmaktadır. İrtifa, kara ve denizin gözetlenmesi ve gerektiğinde doğrudan taarruz edilmesi bakımından avantaj sağlarken sürat, hava harekâtlarının ani ve esnek bir şekilde icra edilmesini sağlayarak görev süresini kısaltmakta ve düşman ateşinden korunmayı kolaylaştırmaktadır. Kara ve deniz ortamlarından farklı olarak dünyanın tamamını kapsayan hava sahası üzerinden müdahale imkânı veren erişim, hava gücünün uzak ya da izole hedeflere ulaşmasının mümkün olduğunu anlatmaktadır. Bununla birlikte, bu üç unsurun sinerjik etkileşimi hava gücüne çeviklik, her yerde bulunabilirlik ve kuvvet teksifi gibi ek nitelikler kazandırmaktadır. Çeviklik, hava gücünün çok rollü platformlarla birlikte stratejik, operasyonel ve taktik seviyelerdeki görevler arasında hızla ve kararlılıkla geçiş yapabilmesini sağlayan bir uyum, esneklik ve dayanıklılık karışımı olarak tanımlanabilir. İrtifa, sürat, erişim ve çevikliğin birleşimi ise hava gücüne her yerde bulunabilme yeteneği kazandırır. Ayrıca, askerî kuvvetin ihtiyaç duyulan zaman ve mekânda yoğunlaştırılması anlamına gelen kuvvet teksifi için hava gücünün sürat, erişim ve çeviklik özellikleri belirleyici olmaktadır (UK MOD, 2022, ss. 4-5).

Hava gücünün etkin ve sürdürülebilir şekilde kullanılabilmesi, birbiriyle bütünleşik şekilde çalışan çok sayıda bileşene bağlıdır. Bu bileşenlerin silah ve sistemler kısmını savaş uçakları, hava savunma sistemleri ve İHA'lar gibi muharip unsurların yanı sıra ulaştırma, havadan yakıt ikmali, elektronik harp gibi destekleyici unsurlar oluşturmaktadır. Bu silah ve sistemlerin etkinliği ise büyük ölçüde onları kullanan, bakımını yapan ve harekâtı yöneten nitelikli personelin varlığına bağlıdır. Ayrıca hava gücünün bir komuta-kontrol ağı ile desteklenmesi operasyonel bir gerekliliktir. Bu çerçevede, verilerin hızlı, güvenilir ve doğru

şekilde aktarılmasını sağlayan muhabere sistemleri hava harekâtlarının başarısını doğrudan etkilemektedir. Hava gücünün etkin ve hedefe yönelik kullanımında istihbarat, gözetleme ve keşif (İGK) karar alma süreçlerine yön veren temel bir bileşen olarak öne çıkmaktadır. Zamanında, doğru ve güvenilir İGK ürünleri, tehdit değerlendirmesi, hedef tespiti ve harekât planlaması bakımından belirleyici niteliktedir. Ayrıca, üsler, pistler, bakım-onarım ve ikmal tesisleri gibi fiziksel altyapılar, havacılık ve savunma sanayine yönelik üretim kapasitesi ve bilimsel-teknolojik yetkinlik düzeyi hava gücünün sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Hava gücünün diğer kuvvetlere nazaran düşman derinliklerine nüfuz etme yeteneğinin çok daha fazla olmasından hareketle başlangıçtan itibaren hava gücü teorileri düşmanın hangi unsurlarının hedef alınması gerektiğini açıklamaya odaklanmıştır. Bu alanda ilk ciddi teori General Giulio Douhet tarafından 1921 yılında yayınlanan *The Command of the Air* adlı çalışma ile ortaya atılmıştır. Bu çalışmada Douhet, düşman ağırlık merkezlerinin teorik olarak daima uçakların menziline olmasından hareketle hava gücünün doğası gereği stratejik bir silah olduğunu belirtmiş ve asli hedefin düşmanın sahadaki kuvvetleri değil, halkın moralini ve savaşıma azmini kırmak amacıyla yerleşim merkezleri olması gerektiğini savunmuştur. Douhet'e göre düşman şehirleri havadan defalarca vurulabilirse düşman halkı sonunda çaresizliğe kapılarak liderlerine teslim olmaları için baskı yapacaktır (Meilinger, 2018, ss. 35-36). Amerikalı General Billy Mitchell ve İngiliz General Hugh Trenchard sivillerin doğrudan hedef alınması yerine düşmanın endüstriyel kapasitesinin yok edilmesi ve böylece hayatın felce uğratılarak düşmanı savaştan vazgeçirme stratejisini ortaya atmıştır. Benzer şekilde İngiliz Yarbay John C. Slessor düşmanın ulaştırma hatlarının hedef alınması ile düşman direncinin kırılacağını iddia etmiş ve bu doğrultuda 1944 yılında Almanlara karşı uygulanan hava harekâtı ile demiryolları başta olmak üzere ulaştırma altyapısı hedef alınarak stratejik sonuçlar elde edilmiştir (Meilinger, 1999, ss. 52-53). Klasik dönem olarak tanımlanabilecek bu ilk hava teorilerinin temelinde hava gücünün fiziksel etkilerinden çok psikolojik etkiler yaratarak karşı tarafın karar süreçlerini yönlendirme kapasitesini vurguladıkları görülmektedir.

II. Dünya Savaşı'nda ABD'nin Japonya'ya nükleer taarruzları sonrasında ve Sovyet komünizmine karşı yürütülen Soğuk Savaş süresince genel olarak stratejik güç kabul edilen hava gücü, yalnızca uzun menzilli bombardıman uçakları ve nükleer bombalarla ilişkilendirilmiş ve bu anlamda asla kullanılmayacak bir caydırıcılık aracı olarak görülmüştür. Nükleer kabiliyetin dışında kalan diğer muharip hava unsurları ise yalnızca kara birliklerinin destekleyicisi olarak algılanmıştır (Lambeth, 2018, s. 15). Ancak 1967 yılında meydana gelen Altı Gün Savaşı'nda

İsrail'in savaşın ilk saatlerinde Mısır ve Suriye'nin neredeyse tüm hava gücünü imha etmesi ile sağladığı hava üstünlüğü, düşman hava gücünün karşı müdahalesi olmaksızın tüm harekât ortamlarında neredeyse sınırsız bir harekât serbestisi sağlamış ve bu durum hava stratejisi bakımından dünyada derin bir etki yaratmıştır. Satih kuvvetlerinin başarısının hava üstünlüğüne bağlı olduğunun görüldüğü bu savaşta, iyi eğitilmiş ve nitelikli personel, planlama yeteneği, gerçekçi eğitim, etkili İGK kapasitesi ve düşmanın zayıf noktalarının isabetli biçimde analiz edilmesinin önemi de anlaşılmıştır (Turan, 2022, s. 29).

1991 yılındaki Körfez Savaşı'nda ABD hava gücü ve stratejisinin savaşın seyrini ve sonucunu değiştirmesi ve dolayısıyla karşı tarafın savaşma azmi ve kararlılığının kırılmasındaki rolü hava gücü teorileri bakımından yeni bir referans noktası olmuştur. Vietnam Savaşı'nda uygulanan yoğun hava bombardımanı stratejisinin beklenen etkiyi yaratmadığından hareketle Albay John Boyd tarafından geliştirilen ve hem zihinsel hem de fiziksel olarak rakipten daha hızlı hareket etmenin önemini vurgulayan "OODA Döngüsü" [Gözlemle, Yönlendir, Karar Ver, Harekete Geç] yaklaşımı ve Albay John Warden'ın düşmanın stratejik merkezlerini (liderlik, temel sistemler, altyapı, nüfus ve silahlı kuvvetler) hedef alarak çökertmeyi amaçlayan "Beş Halka Modeli" ile stratejik etki amaçlı bir dönem başlamıştır. Özellikle Warden'ın etkisiyle ABD hava operasyonları, Irak'ın hava gücü unsurları, komuta-kontrol sistemleri ve stratejik altyapılarına odaklanarak hava üstünlüğünün süratle elde edilmesi ve lideriyle bağı kopartılan düşmanın direncinin kırılmasını hedeflemiştir (Olsen, 2015, ss. 5-8). Ayrıca, düşük görünürlüğe sahip uçaklarının sunduğu görünmezlik, yüksek hassasiyetle vuruş imkânı sağlayan hassas güdümlü mühimmatlar ve gelişmiş İGK olanaklarının sağladığı muharebe sahası farkındalığı sayesinde ABD Irak kuvvetlerini kısa sürede stratejik felce uğratmıştır (Stephens, 2015, s. 143). Bu gelişmelerden hareketle hava gücünün diğer kuvvetlerin yapabileceğinden daha hızlı, daha kolay ve daha az riskle savaşı kazanabilecek aşamaya ulaştığı görülmüştür (Meilinger, 2018, ss. 41-42). Müteakiben 1995'te NATO'nun Deliberate Force Harekâtı, hava gücünün tek başına kazandığı ilk savaş olan 1999 yılındaki Allied Force Harekâtı ve 2003'te Saddam Hüseyin rejimini sona erdiren İraç Freedom Harekâtı, sürekli gelişen yetenekleri ile hava gücünün savaşın sonucu bakımından giderek daha belirleyici hale geldiğini göstermiştir. Bu dönemde yaşanan teknolojik değişimler hava stratejilerine gece-gündüz, her türlü hava koşulunda sabit ve hareketli hedeflere büyük bir hassasiyetle taarruz etme yeteneğinin eklenmesine imkân vermiştir (Lambeth, 2018, ss. 17-18).

Uluslararası güvenlik mimarisini ve algılarını değiştiren 11 Eylül terör saldırıları sonrasında hava gücü ve stratejik seviyedeki etkileri daha da belirgin hale gelmeye başlamıştır. Bu dönemde, modern hava gücü anlayışında devrim

yaratılan teknolojilerden biri olarak hava stratejilerini şekillendiren ve böylece stratejik baskı ve caydırıcılık sağlayan bir başka önemli unsur olan İnsansız Hava Araçları (İHA) kendinden söz ettirmeye başlamıştır. İlk olarak İGK görevleri kapsamında geliştirilen İHA'lar düşük maliyet, insan kaybı riskini ortadan kaldırma ve uzun süreli havada kalış gibi avantajları ile ön plana çıkmıştır. Devam eden yıllarda ABD'nin Predator ve Reaper gibi silahlı İHA'larının operasyonel kabiliyete erişmesi ile birlikte bu platformlar artık sadece İGK görevlerinde değil, doğrudan kinetik görevlerde (hedefin imhası) kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye'nin 2020 yılında Suriye ve Libya'da gerçekleştirdiği operasyonlarda elde edilen başarılar İHA'ların konvansiyonel ortamdaki etkinliklerinin anlaşılmasını sağlamış ve İHA'ların tecrit ve yakın hava desteği gibi görevleri başarıyla gerçekleştirebileceğini göstermiştir (Egeli, 2021, s. 630). Ayrıca birbirleriyle koordineli biçimde, yapay zekâ destekli olarak topluca hareket eden sürü İHA teknolojisi, özellikle asimetrik çatışma ortamlarında fark yaratan mini ve mikro İHA'lar, kendini imha ederek hedefi etkisiz hale getiren kamikaze İHA'lar ve dolanan mühimmatlar (*loitering munitions*) harp ortamına dahil olmuştur. 2020 yılında gerçekleşen Dağlık Karabağ Savaşı'nda Azerbaycan'ın, Bayraktar TB2 ve kamikaze İHA'lar vasıtasıyla Ermenistan'a ait hava savunma sistemlerini ve zırhlı birlikleri etkisiz hale getirmesi (Çanlı, 2022) ve son olarak Rusya-Ukrayna Savaşı'nda İHA'ların ön plana çıkması, bu sistemlerin asimetrik ortama ilave olarak artık konvansiyonel ortamda da kendilerine kalıcı bir yer edindikleri argümanını perçinlemiştir (Özgen, 2023, s. 278). Dolayısıyla günümüz harp ortamında İHA'lar, sadece destekleyici unsurlar olarak kalmamış, stratejik etki yaratan platformlara dönüşmüş ve hava stratejilerinde merkezi bir rol üstlenmeye başlamıştır.

Hava gücünün stratejik etkileri bakımından değinilmesi gereken bir başka önemli hava gücü unsuru yeni nesil savaş uçaklarıdır. Bu kapsamda beşinci nesil savaş uçakları, düşük görünürlük (*stealth*), sistemlerin bütünleşik kullanımı ile elde edilen bilgi hakimiyeti ve hava ve yer hedeflerinin önceki nesillere göre oldukça uzak mesafelerden tespit edilmesi, tanımlanması, takip edilmesi ve hatta hedef alınması yetenekleri ile öne çıkmaktadır (Stephens, 2015, ss. 134-135). Kompozit malzemelerle üretilen beşinci nesil savaş uçaklarında bulunan süpersonik hızlarda etkin bir şekilde seyahat etme yeteneği, gelişmiş elektronik taramalı radarlar ve sensörler bulunmaktadır. Bu nesil, önceki nesillerden farklı olarak sadece hız, menzil, manevra ve silah taşıma kapasitesiyle değil, ağ-merkezli harekât, yüksek durumsal farkındalık ve gelişmiş sensör füzyonu gibi teknolojik kabiliyetleriyle ayrılmaktadır (UK MOD, 2022, s. 10). Bu uçakların sunduğu asimetrik avantaj daha düşük sayıda uçakla daha büyük görev etkisi yaratma kabiliyeti olarak özetlenebilir. Beşinci nesil bir uçak, düşman hava sahasına girmeden düşman hava savunma sistemleri ve radarlarını tespit edebilir, ağ

üzerinden bilgi paylaşarak diğer dost unsurların hareket tarzını optimize edebilir ve angaje olmak istediği hedefe görüş ötesi mesafelerden yüksek isabetle taarruz gerçekleştirebilir. Bu özellikler sayesinde beşinci nesil savaş uçakları ve stratejisi, Vietnam, Irak ve Afganistan gibi örneklerde görülen ve artık geçerliliğini yitirmiş toprak kazanma yaklaşımının ötesine geçerek bilgi üstünlüğü, hassasiyet ve hızlı müdahaleye dayalı bir temele oturmaktadır. Bu etkinlik düzeyi, hava gücünün olayları ve aktörleri etkileme ve hatta kontrol etme kapasitesini daha da artırdığını göstermektedir (Stephens, 2015, ss. 150-155).

Altıncı nesil savaş uçakları halihazırda operasyonel kabiliyete erişmiş olmasa da geleceğin savaşlarında hava gücünü ve stratejilerini belirleyen konseptler olarak karşımıza çıkmaktadır. Beşinci nesil uçakların getirdiği kabiliyetler üzerine inşa edilen bu yeni platformlar insanlı/insansız kullanım, yapay zekâ destekli otonomi, insansız-sürü sistemlerle koordinasyon, yüksek enerjili silahlar (lazer/mikrodalga) ve modüler tasarım gibi unsurlarla tanımlanmaktadır (Güntürkün, 2023). Altıncı nesil uçaklar, sadece tekil hava araçları olarak değil, *savaş bulutu [combat cloud]* içinde çoklu sistemlerin bütünleşik şekilde çalıştığı, insanlı ve insansız araçların birlikte görev yaptığı bir ekosistem olarak düşünülmektedir. Ayrıca pilotun yapay zekâ ve karar destek sistemleriyle etkileşim sağlayarak savaş alanındaki karar döngüsünün milisaniye mertebelerine indirilebileceği öngörülmektedir. Altıncı nesil bir uçak, birden fazla İHA'yı (*loyal wingman*) uzaktan komuta ederek İGK, elektronik harp veya savunma baskısı gibi görevlerde kullanabilecektir (Bailey, 2025).

Günümüz hava stratejilerinde önemli bir yer tutan erişimi engelleme ve bölgeden menetme stratejisi [*Anti-Access/Area Denial (A2/AD)*], potansiyel bir rakibin belirli bir coğrafi bölgeye ulaşmasını ve o bölgede harekât yeteneğine sahip olmasını engellemek amacıyla geliştirilmektedir. *Anti-access*, erişimi engelleme kavramı düşmanın tanımlanmış olan bölgeye girişini önlemeyi veya sınırlandırmayı amaçlarken, *area denial*, bölgeden menetme kavramı ise bir şekilde bölgeye erişmiş düşman unsurlarının etkili bir biçimde görev yapmasını engellemeye çalışmaktadır. Bu strateji, modern savaş alanında özellikle hava ve deniz gücüne karşı kurulan çok katmanlı savunma sistemlerinin bir bileşimidir. A2/AD sistemleri bütünleşik bir yapıya sahiptir ve kara, hava, deniz, siber ve uzay alanlarını kapsayacak biçimde çok boyutlu olarak inşa edilmektedir (Mercan, 2022, ss. 558-559). Bu sistemlerin temel unsurları olarak, birbirine entegre edilmiş ve çok katmanlı yerden havaya füzeler, balistik ve seyir füzeleri, yeni nesil savaş uçakları, modern havadan havaya füzeler ve hassas güdümlü mühimmatlar, ağ destekli komuta-kontrol sistemleri, anti-uydu füzeleri, elektronik harp sistemleri ve gelişmiş insansız hava araçları vurgulanmaktadır (Yevtodyeva, 2022, s. 535). Ayrıca siber savaş kabiliyetleri ve uzay temelli

muhabere ve İGK sistemleri de A2/AD yeteneklerinin tamamlayıcı unsurları arasında görülmektedir (UK MOD, 2022, s. 30).

Hava gücü A2/AD ortamında engel veya sınırlamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Gelişmiş A2/AD sistemleri, özellikle erken uyarı, komuta-kontrol veya havadan yakıt ikmali gibi yavaş ve radar izleri büyük olan hava araçları için yüksek risk teşkil etmektedir. Bu durum, modern hava kuvvetlerinin gizlilik (*stealth*), elektronik harp ve uzun menzilli hassas vuruş yeteneklerine daha fazla yatırım yapmasına yol açmıştır. Ayrıca, yerde konuşlu düşman hava savunma sistemlerini baskılayarak zayıflatmak veya yok etmeye yönelik savunma baskısı [*Suppression of Enemy Air Defenses (SEAD)*] ve düşman hava savunma sistemlerinin imhası [*Destruction of Enemy Air Defenses (DEAD)*] kabiliyetleri, A2/AD sistemlerine karşı hava harekât planlamasında merkezi bir rol oynamaktadır (Henriksen, 2018, ss. 84-85). Öte yandan, İsrail ve ABD'nin Suriye'deki hava taarruzları ile 2019'da Suudi Arabistan'daki petrol tesislerine yönelik seyir füzesi ve kamikaze İHA saldırıları, A2/AD yeteneklerine dair değerlendirmelerin abartılı olabileceğini ortaya koymuştur. Bu operasyonlar, görünmezlik teknolojisine sahip platformların kullanımı, uzun menzilli güdümlü mühimmat, insansız ve otonom sistemler, elektronik harp unsurları ve siber saldırı kabiliyetleri içeren koordineli saldırılar karşısında hava savunma sistemlerinin yetersiz ve kırılgan kalabildiğini göstermiştir (Egeli, 2021, s. 632). Bu bağlamda hava gücü elektronik, siber ve bilgi temelli stratejik mücadelelerin de ana unsuru hâline gelmiştir.

Bütün bu temel özellikleri ve son yüzyılın hava gücü teorileri göz önüne alındığında hava gücünün doğası gereği stratejik bir silah olarak değerlendirildiği ve savaşın başlangıcından itibaren taktik, operasyonel ve stratejik düzeylerde eş zamanlı olarak etkili olabildiği anlaşılmaktadır (Meilinger, 2018, s. 42). Hava gücü yalnızca bir askerî kuvvet unsuru olarak görülmemelidir. Hava gücü karar mekanizmalarını etkileyerek politik sonuçlar yaratma aracı olarak kullanılabilir. Bu doğrultuda hem caydırıcılık hem de güç gösterisi oluşturma amacıyla karar vericiler tarafından en fazla ve ilk tercih edilen güç unsuru olarak hava gücü ön plana çıkmaktadır (Gray, 2015, s. 168). Ayrıca hava gücü, bir yandan siyasi riskleri minimize ederken diğer yandan hızlı ve görünür sonuçlar üretme potansiyeli taşıdığı için baskı kurma süreçlerinde etkili bir araç olarak görülmektedir (Clarke, 2018, ss. 230-231). Dolayısıyla hava gücü stratejik ve politik düzeyde sonuçlar üretme potansiyeline sahiptir. Bu güç hem sert hem de yumuşak güç unsurları aracılığıyla karşı tarafın izleyeceği politikaların şekillendirilmesinde etkili olabilmektedir (UK MOD, 2022, ss. 13-19).

GÇD'nin Önemi ve Anlaşmazlık Alanları

Kapalı bir deniz görünümünde olan GÇD, bu denize kıyısı olan Çin, Tayvan, Vietnam, Tayland, Kamboçya, Malezya, Brunei, Filipinler, Singapur ve Endonezya tarafından çevrelenmiş durumdadır. Yaklaşık 3,63 milyon kilometrekarelik alanı kaplayan bu denizde, Spratly (Nansha) Adaları, Paracel (Shisha) Adaları, Pratas (Tungsha) Adaları, Scarborough resifini içeren Zhongsha Adaları ve 200'ü geçen sayılarda küçük ada, adacık, kayalık, mercan ve resifler bulunmaktadır. Geniş alanlara yayılmış durumda olan bu ada zincirleri ve diğer yapıların önemli bir kısmı yerleşim için uygun olmayan kısmen batık kara kütleleridir. Örneğin, Spratly Adaları bölgesi 410 bin kilometrekareye yayılırken toplam yaşanabilir arazi alanı ancak 10 kilometrekareden daha az miktardadır (EIA, 2024, s. 2).

Küresel ölçekte en yoğun deniz ticaret yollarından biri olan GÇD, Hint ve Pasifik Okyanuslarını birbirine bağlayan stratejik bir geçit görevi görmektedir. Ayrıca, Basra Körfezi'nin petrol ve doğal gaz kaynaklarının ulaştırılması için kullanılan enerji koridorları kuzeyde Malakka ve Singapur Boğazı, güneyde Sunda Boğazı üzerinden GÇD ile bağlanmaktadır (Kozanhan, 2024, s. 270). GÇD ve bağlı koridorlardan 2016 yılı verilerine göre yıllık yaklaşık 3,4 trilyon ABD doları (EIA, 2024, s. 20) değerinde deniz taşımacılığı gerçekleşmektedir. Örneğin, 2023 yılında GÇD'den 10 milyar varil petrol ve ürünü ve 6,7 trilyon fitküp (Tcf) sıvılaştırılmış doğal gaz geçmiştir (EIA, 2024, s. 1). Bu ticaret hacmi sadece bölge ülkelerinin değil, başta Japonya ve Güney Kore gibi ABD'nin savunma ve güvenlik bakımından önde gelen müttefiklerine yönelik enerji tedarikini de doğrudan etkilemektedir (Şahin, 2024). Bununla birlikte bölgenin kanıtlanmış ve potansiyel doğal kaynak zenginlikleri de yerel ve küresel oyuncuların dikkatini çekecek düzeydedir. Egemenlik tartışmaları nedeniyle tam olarak araştırılmayan GÇD'deki kanıtlanmış petrol rezervi miktarı 3,6 milyar varil düzeyindeyken, kanıtlanmış doğal gaz rezervleri ise 40,3 Tcf seviyesindedir. Bu rakamlara ilave olarak GÇD içindeki 13 havzanın 2,4 ila 9,2 milyar varil petrol ve 62 ila 216 Tcf arasında değişen miktarda doğal gaz içerebileceği tahmin edilmektedir (EIA, 2024, s. 5). Bunun yanı sıra bölge, zengin balık stokları, mercan resifleri ve çeşitli deniz altı doğal kaynakları açısından da stratejik öneme sahiptir. 2019 verilerine göre bölge dünya balıkçılık hacminin yaklaşık %12'sini barındırmaktadır (Şahin, 2024, s. 67).

GÇD'nin en temel anlaşmazlık alanı bölgede bulunan hemen her devletin ada, adacık, kayalık, resif ve diğer coğrafi oluşumlar üzerinde çakışan egemenlik iddialarıdır. Bu bağlamda Çin, en iddialı taleplerde bulunan ülke olarak öne çıkmaktadır. Çin'in bölgedeki egemenlik iddiası ilk olarak 1947 yılında yayınladığı ve GÇD'nin sahil şeridi boyunca uzanarak tamamen kapsadığı 11 çizgili haritaya

dayanmaktadır. Dönemin Vietnam Hükûmeti ile kurulan yakın ilişkiler nedeniyle 1952 yılından itibaren Paracel Adaları'nın batısında kalan Tonkin Körfezini kapsayan iki çizgi kaldırılmıştır (Kasım, 2024). Günümüzde genel olarak "ineğin dili" (*cow's tongue*) veya "dokuz çizgi hattı" (*nine-dash line*) olarak bilinen ve neredeyse tüm GÇD'yi kapsayan bölgede Çin'in egemenlik iddiası devam etmektedir (Hastey & Romaniuk, 2021, s. 7). Bu kapsamda, yaklaşık 130 mercan ve resiften oluşan Paracel adalar grubu ve Scarborough resiflerini içeren yaklaşık 42 mercan ve resiften oluşan Zhongsha adalar grubu tamamen Çin'in kontrolündedir (Congressional Research Service, 2025, ss. 37-38; Hanayi, 2016).

Genellikle revizyonist bir güç olarak nitelendirilen Çin, bölgedeki çıkarlarını egemenlik iddiaları üzerinden yansıtan tek devlet değildir. 1949 yılında kaybedilen iç savaş sonrasında anakara Çin'den Tayvan adasına taşınan ve gerçek Çin'i temsil ettiğini savunan milliyetçiler tarafından kurulan Tayvan benzer tarihî argümanlarla GÇD üzerinde Çin'in egemenlik iddiaları ile aynı iddialara sahiptir. Mevcut durumda Pratas Adaları tamamen Tayvan tarafından yönetilmektedir (Sacks, 2022, s. 6). Bir başka tartışmalı bölge olan ve 230'dan fazla mercan ve resiften oluşan Spratly adalar grubu üzerinde Çin tarafından 8, Vietnam tarafından 29, Filipinler tarafından 9, Malezya tarafından 5, Brunei tarafından 2 ve Tayvan tarafından 1 ada kontrol altına alınmış durumdadır (Congressional Research Service, 2025, ss. 37-38; Hanayi, 2016). Görüldüğü üzere bölge ülkelerinin tamamının egemenlik temelli iddiaları GÇD'nin siyasi durumunu doğrudan etkilemekte ve bölgenin bu anlamda tansiyonu yüksek kalmaktadır.

Egemenlik anlaşmazlıklarına bağımlı olarak GÇD'de yaşanan bir başka anlaşmazlık alanı bölge ülkelerinin Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) başta olmak üzere deniz alanlarının tanımlanması konusunda uluslararası hukuk bakımından yaşadığı görüş ayrılığıdır. 1982 tarihli Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) ile MEB, karasuları, bitişik bölge, kıta sahanlığı gibi deniz alanlarının özellikleri tanımlanmıştır. Ancak bu noktada Çin'in "dokuz çizgi hattı" üzerinden iddia ettiği deniz alanları BMDHS ile tanımlanan sınırları aşarak bölgenin diğer ülkelerinin deniz yetki alanları ile çakışmaktadır (C. Campbell vd., 2023). Benzer şekilde diğer bölge ülkelerinin egemenlik iddiaları üzerinden yaşanan anlaşmazlıklar doğrudan deniz yetki alanı tartışmalarını beraberinde getirmektedir. Ayrıca Çin yapay ada olarak adlandırılan insan eliyle sonradan inşa edilmiş oluşumlar üzerinde hak iddia ettiği gibi BMDHS'ye aykırı olarak bu oluşumlara ait deniz yetki alanı tanımlamaktan da geri durmamaktadır (Sar & Demirkıran, 2023, s. 420). Bu durum Filipinler tarafından Uluslararası Tahkim Mahkemesi'ne taşınmıştır. Mahkeme, 12 Temmuz 2016 tarihinde verdiği kararlar Çin'in GÇD üzerindeki dokuz çizgi hattı başta olmak üzere egemenlik iddialarının uluslararası hukuka dayanmadığına oy birliğiyle karar vermiştir (S. Doğan, 2016).

GÇD’de yaşanan bir diğer önemli anlaşmazlık Tayvan üzerindedir. Tayvan meselesi, Çin dış politikasının en hassas ve öncelikli konularından birini oluşturmaktadır. Çin’in “Tek Çin Politikası” çerçevesinde Tayvan’ı ayrılmaz bir parçası olarak görmesi, bu adaya yönelik siyasi, ekonomik ve askerî stratejilerini şekillendirmektedir. Tarihsel olarak Çin Milliyetçi Partisi’nin 1949 yılında Çin İç Savaşı’nı kaybederek Formoza Adası’na çekilmesiyle kurulan Tayvan, Batı’nın komünizme karşı tutumu temelinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin (BMGK) daimî üyesi olarak kabul görmüştür. Ancak Soğuk Savaş sonrası değişen dengelerle birlikte Çin BMGK daimî üyeliği sıfatını elde etmiş ve Tayvan bu anlamda denklemin dışına itilmiştir. Çin, Tayvan’ı uluslararası alanda izole etmek için diplomatik baskılarını sürdürürken, adanın bağımsız devlet olarak tanınmasını engellemek amacıyla soruna müdahil olma potansiyeli bulunan ülkeleri ekonomik ve politik yollarla yönlendirme gayretindedir. Bununla birlikte Tayvan’ın sahip olduğu jeopolitik konum ve mikroçip üretiminde sahip olduğu üstün teknoloji, Pekin’in adaya yönelik ilgisini yalnızca siyasi bir mesele olmaktan çıkarıp ekonomik ve stratejik bir önceliğe dönüştürmüştür (Karadağ, 2021, s. 169). Günümüzde halen Çin ordusu Tayvan Boğazı çevresinde düzenlediği tatbikatlar, hava sahası ve deniz alanlarında gerçekleştirdiği ihlaller ve kapasite artırımına yönelik askerî yatırımlar yoluyla askerî seçenekleri vurgulamaktan geri durmamaktadır. Böylece Çin’in olası bir Tayvan işgali ile gündemdeki yerini korumaktadır. Dolayısıyla Tayvan meselesi, Çin’in ulusal egemenlik ve bölgesel hâkimiyet stratejisi ile küresel teknoloji yarışına olan etkisi bakımından oldukça önemli bir hale gelmiştir.

ABD’nin GÇD Politikası

GÇD’de herhangi bir toprak veya deniz alanı iddiasında bulunmayan ABD, bölgedeki coğrafi oluşumlar üzerindeki egemenlik hakları konusunda bölge ülkeleri ile kurduğu ittifaklar üzerinden Çin’i dengeleyen bir politika gütmektedir. Obama yönetiminin 2011 yılında “Asya-Pasifik’e Dönüş” [*Pivot to Asia*] stratejisini ilan ederek Asya-Pasifik bölgesine öncelik verdiğini duyurması ile ABD’nin bölgeye yaklaşımı şekillenmeye başlamıştır. Bu strateji ile birlikte ABD’nin Çin’in artan ekonomik ve askerî gücüne karşı bir çevreleme politikası başlattığı değerlendirilmiştir. Stratejinin temel unsurları arasında, bölgedeki müttefiklerle ilişkilerin güçlendirilmesi, ekonomik iş birliklerinin artırılması ve askerî varlığın genişletilmesi yer almıştır (Yıldırım, 2020, ss. 204-205). ABD, Çin’in bölgede yapay adalar inşa ederek bölge üzerindeki egemenliğini genişletmesine ve dolayısıyla deniz ve hava sahası kazanımı iddialarına karşı çıkarak GÇD’de “Seyrüsefer Serbestliği Operasyonları” [*Freedom of Navigation Operations* (FONOPs)] adı altında tartışmalı bölgelerde deniz ve hava sahalarının açıklığı prensibiyle deniz ve hava unsurlarının bölgeye gönderilmesi ve geçiş yaptırılması

yoluyla Çin'in iddialarını fiilen tanımadığını gösterme stratejisi yürütmektedir (U.S. Department of State, 2021).

ABD, Çin'in bölgedeki askerî yapılanmasını doğrudan bir tehdit olarak tanımlamış durumdadır ve bu bağlamda "Hint-Pasifik" kavramı üzerinden Çin karşıtı bölgesel bir güvenlik mimarisi inşa etmeye çalışmaktadır. ABD, Çin'in GÇD'deki egemenlik iddialarını "*tamamen yasa dışı*" olarak nitelendirmiş ve bu görüşünü 2020 Temmuz tarihli resmî dışişleri açıklaması ile uluslararası kamuoyuna duyurmuştur (Pedrozo, 2021). Ayrıca ABD Kongresi, Çin'in GÇD'de nüfuzunu artırmak amacıyla uyguladığı politikalarına karşılık ABD'nin ve müttefiklerinin çıkarlarını önceleyen ve özellikle seyrüsefer ve uçuş serbestisini koruma kapasitesini artırmayı hedefleyen "Stratejik Rekabet Yasası, 2021" adlı yasayı onaylamıştır (Brunnstrom & Zengerle, 2021). ABD, BMDHS'ye taraf olmamasına rağmen, bu sözleşmeyi fiili norm olarak kabul ettiğini belirtmiş ve Çin'in geniş kapsamlı egemenlik iddialarını uluslararası hukukla bağdaşmaz bulduğunu açıklamıştır (C. Campbell vd., 2023). Ayrıca ABD, Japonya, Avustralya ve Hindistan'la birlikte yürüttüğü Dörtlü Güvenlik Diyalogu (QUAD) çerçevesinde bölgesel güvenlik koordinasyonunu artırmaktadır (Van Quyet & Nguyet, 2023). Avustralya, Birleşik Krallık ve ABD arasında 2021 yılında kurulan üçlü bir savunma ve güvenlik ortaklığı olan AUKUS çatısı altında ise Çin'in artan askerî ve siyasi etkisine karşı dengeleyici bir unsur oluşturmak ve bölgesel istikrarı destekleme amacı güdülmektedir (Sar & Demirkıran, 2023, ss. 427-428). Öte yandan, ABD Savunma Bakanlığı (DOD) tarafından yürütülen Pasifik Caydırıcılık İnisyatifi (PDI), bölgedeki ABD askerî kapasitesinin artırılmasına yönelik yatırımların genel bir çerçevesini oluşturmakta ve bu bağlamda yeni projelerin yanı sıra mevcut savunma programlarını da kapsamaktadır (Congressional Research Service, 2024, s. 23).

ABD'nin Tayvan politikasının temelinde 1979 yılında Çin ile diplomatik ilişkiler kurarken benimsediği "Tek Çin Politikası" yer almaktadır. Bu politika çerçevesinde ABD, bir yandan Çin'in Tayvan üzerindeki egemenlik iddiasını tanıırken diğer yandan Tayvan'ın statüsüne ilişkin somut bir pozisyon almaktan kaçınmaktadır. Bununla birlikte, ABD'nin 1979 tarihli Tayvan İlişkileri Yasası uyarınca Tayvan'ın savunma kapasitesini desteklemesi ve barışçıl yollar dışında bir birleşme girişimine, bir başka ifadeyle Çin'in olası bir işgal girişimine karşı çıkması gerekmektedir. Bu ikili yaklaşım, "stratejik muğlaklık" [*strategic ambiguity*] olarak kavramsallaştırılmakta ve ABD'nin olası bir Çin saldırısı durumunda nasıl tepki vereceğine dair kontrollü ve bilinçli bir belirsizlik yaratmaktadır. Bu durum, bir yandan Çin'in Tayvan'a karşı kuvvet kullanmasını caydırmayı, diğer yandan Tayvan'ı bağımsızlık ilanı gibi provokatif adımlardan alıkoymayı amaçlayan dengeleyici bir strateji olarak değerlendirilmektedir

(Shattuck, 2025). Bu alanda ABD politikasının bir başka göstergesi Tayvan Boğazı'nın kıyıdan itibaren 12 deniz mili mesafelerin haricinde kalan merkezdeki 43 deniz mili genişliğindeki alanın uluslararası kullanıma açık olması prensibinden hareketle ABD hava ve deniz unsurlarının zaman zaman Tayvan Boğazı'ndan geçerek seyrüsefer haklarını kullanmasıdır (Congressional Research Service, 2025, s. 20).

GÇD üzerinde yukarıda değinilen rekabet ve anlaşmazlıkların bir yandan revizyonist bir güç olarak tanımlanan Çin'in bölge ülkelerine ve ABD'nin hegemonyasına meydan okuyarak kendi hegemonyasını kurma arayışında olmasına dayandığı iddia edilirken (Romaniuk & Hong, 2021, s. 1), diğer yandan özellikle Çin kaynakları tarafından ABD'nin gri bölge stratejisi uygulayarak, giderek Çin lehine bozulan güç dengesini yeniden kendi lehine çevirmeye çalıştığı ve Çin'i bölgede baskılamak ve çevrelemek amacıyla olduğu savunulmaktadır (D. Doğan & Gürkaynak, 2025, ss. 14-17). Bu genel perspektiften bakıldığında her iki tarafın niyet ve çıkarlarını kabul ettirmek ve birbirlerinin karar verme süreçlerini etkileyerek kendi politikalarına uygun ortam sağlamak adına askerî araçlarını kullanmak istemesi doğaldır. Bu noktada kavramsal çerçevede detaylı olarak açıklandığı üzere hava gücü stratejik etkileri bakımından politika yapıcıların ilk ve görünür tercihi olarak ön plana çıkmaktadır.

Çin'in GÇD'de Hava Gücü ve Stratejisi

2000'li yıllara kadar sahip olduğu hava gücünün ABD'ye nazaran oldukça zayıf durumda olması nedeniyle ABD ile doğrudan karşı karşıya gelme olasılığı oldukça düşük olan Çin, özellikle son 20 yıl içinde gerçekleştirdiği teknolojik atılımlarla bu durumu büyük ölçüde değiştirmiştir. 2004 yılında Çin Halk Kurtuluş Ordusu Hava Kuvvetleri (PLAAF) çok boyutlu harekât ortamı içerisinde modern hava gücünün artan rolünü ve ABD Hava Kuvvetleri'nin bu döneme kadar elde ettiği muharebe deneyimlerini göz önünde bulundurarak "Stratejik Hava Kuvveti" konseptini benimsemiştir (J. Campbell, 2024, s. 23). Bu kapsamda Çin hava gücünün ulaşması gereken kapasite ve kabiliyetler üç ana kontrol bölgesi ile tanımlanmıştır. İlk olarak Çin anakarası üzerinde ve kıyı şeridi boyunca tam hava sahası kontrolünün sağlanması, ikinci olarak Vietnam kıyı şeridinden başlayarak karşı kıyıda Malezya kıyı şeridine uzanan ve Filipinler'den geçerek Tayvan'ı kapsayacak şekilde Japonya'ya dokunan ve GÇD'yi kapsayan birinci ada zinciri ile anakara arasında kalan bölge içerisinde hava sahası kontrolü ve taarruz kabiliyeti kazanılması ve son olarak ABD'nin Guam'da bulunan üssünü kapsayacak şekilde Pasifik üzerinden uzanarak en dış hattı oluşturan ikinci ada zinciri ile birinci ada zinciri arasında kalan bölge içerisinde ise caydırıcılık sağlanması amaçlanmıştır (J. Campbell, 2024, s. 23). Bu doğrultuda "Stratejik Hava Kuvveti", Çin'in sınır ötesi

güvenlik çıkarlarını savunmak amacıyla bağımsız ya da müşterek harekât kapsamında uzun menzilli güç projeksiyonu yapabilen modern bir kuvvet anlayışını temsil ettiği görülmektedir.

PLAAF'ın Çin anakarası ve kıyı şeridi boyunca uzanan hava sahasını savunmaya yönelik ilk kontrol bölgesi içerisinde gelişmiş ve bütünleşik bir hava ve füze savunma sistemi [*Integrated Air and Missile Defence System*] (IAMDS)] bulunmaktadır. Bu sistemin, HQ-6, HQ-11 ve HQ-12 gibi kısa ve orta menzilli karadan havaya füze (SAM) sistemleriyle nokta hava savunması, HQ-9 ve HQ-22 gibi daha uzun menzilli sistemlerle bölge hava savunması sağladığı, Rus yapımı S-300 ve S-400 sistemleriyle katmanlı bir yapıda oluşturulduğu ve elektro-optik ve kızılötesi sistemleri bozabilecek elektronik harp teknolojileriyle desteklendiği bilinmektedir. Ayrıca 1700'den fazla savaş uçağı ile bölgenin en büyük hava gücü konumunda olan PLAAF'ın (Suorsa, 2025, s. 4) icra edeceği bir Hava Savunma Harekâtı [*Defensive Counter Air (DCA)*] ile olası boşlukların kapatılması tasarlanan bu hava savunma sisteminin delinmesi her geçen gün daha da zorlaşmaktadır (J. Campbell, 2024, s. 24). İkinci kontrol bölgesi içerisinde kalan GÇD üzerinde hava sahası kontrolü ve taarruz kabiliyetine erişmek ve A2/AD şemsiyesini bu bölgeye doğru genişletmek amacıyla Çin 2013 yılından itibaren yapay ada inşa programına başlamıştır. Spratly Adalar zinciri içerisinde bulunan Mischief, Fiery ve Subi mercan kayalıklarını ve Paracel adalar grubunda bulunan Woody adacığını yapay olarak genişleten Çin, bu yapay oluşumlar üzerine savaş uçakları ve geniş gövdeli uçakların kullanımına uygun boyutlarda pistler ve toplamda 88 adet hangar inşa etmiştir. Ayrıca Gaven, Hughes, Jhonson, Cuarteron, Money, Triton, Duncan ve Tree adacıklarında helikopter pistleri ve bu bölgenin tamamına dağıtılmış bir şekilde komuta-kontrol ve radar sistemleri, hava savunma sistemleri, YJ/KD 63, CJ-20, YJ-12 ve YJ-62 tipi seyir füzeleri başta olmak üzere hava ve deniz hedeflerine karşı füze ve lazer sistemleri ve elektronik karıştırma teçhizatları konuşlandırmış, toprak korumalı mühimmat depoları inşa etmiştir. Bu dolgu hava üslerinde, savaş uçaklarının olası bir çatışma veya acil durumda konuşlandırılması için hazırlanmış bir altyapı olduğu ve ileri operasyon bölgesi olarak kullanıldığı bilinmektedir (Congressional Research Service, 2025, ss. 14-15; Sacks, 2022, ss. 2-3). Örneğin, 19 Mayıs 2025 tarihinde gemisavar füzeleri taşıyabilen 2 adet H-6K stratejik bombardıman uçağının Woody adacığında bulunan hava üssüne intikal ettirilmesi ve bu durumun ABD uçak gemisi USS Nimitz'in Malakka Boğazı'ndan geçiş yaptığı döneme denk gelmesi dikkat çekicidir (Chan, 2025). Çin'in Spratly adalar zinciri içerisinde bulunan üslerinden kalkan bir H-6K stratejik bombardıman uçağı, Güneydoğu Asya'nın tamamını tehdit edebilecek, Avustralya'nın kuzeyine ve Amerikan üssü Guam'a ulaşabilecek bir harekât çapına erişmektedir (Suorsa, 2025, s. 5).

Özellikle son on yılda geliştirdiği HQ-9, HQ-12, HQ-15, HQ-16, HQ-17, HQ-19 ve Rusya'dan tedarik ettiği S-300 ve S-400 gibi sistemler ile Çin, anakarasından itibaren 550 km'ye kadar uzanan çok katmanlı hava ve füze savunma sistemine ve Voronej tipi karasal ufuk ötesi [*over-the-horizon* (OTH-B)] erken uyarı radarları 2.000 deniz milini aşan menzile sahip erken uyarı ve hedefleme ağına hükmetmektedir (Suorsa, 2025, s. 2; Yevtodyeva, 2022, s. 535). Kısa ve orta menzilli Dongfeng serisi balistik füzeler, hassas vuruş kabiliyetli Donghai serisi ve 270 ila 800 km menzile sahip YJ-100, YJ-12 ve YJ-18 gibi modern seyir füzeleri (MDAA, 2018), dördüncü nesil ve üzeri Rus yapımı Su-27, Su-30MKK, Su-35 ve bu uçakların muadili olarak Çin yapımı J-10, J-11, J-15, J-16 ve J-20 gibi savaş uçakları, bu uçakların taşıdığı görüş içi menzilli PL-10 ve 200-300 km görüş ötesi menzilli PL-15 havadan havaya füzeleri ve Rus yapımı Kh-29 ve KAB-500 gibi hassas güdümlü mühimmatları ile Çin, GÇD üzerinde de önemli bir A2/AD yeteneğine sahip durumdadır. Ayrıca, modern Çin savaş uçakları Aktif Faz Dizimli [*Active Electronically Scanned Array* (AESA)] radarlara, gelişmiş aviyonik ve muhabere sistemleri ile gelişmiş elektronik harp ve hedefleme podları ile donatılmıştır. Hava taarruzları, YJ-91 anti radyasyon füzeleriyle SEAD/DEAD görevine sahip uçaklar ve özel bir elektronik taarruz uçağı olan J-16D tarafından desteklenmektedir (Suorsa, 2025, s. 5).

Rus teknolojik altyapısıyla geliştirilmiş Y-8, Y-9 ve KJ-2000 Havadan Erken İhbar ve Kontrol uçağı, yörüngede bulunan yaklaşık 350 iletişim ve İGK uydusu vasıtasıyla kurulan veri iletim mimarisi ve Beidou-2 ve Beidou-3 olarak adlandırılan bölgesel ve küresel konumlama sistemleri ile Çin, ağ destekli bir teknolojik altyapıya da hükmetmektedir (Yevtodyeva, 2022, ss. 535-539). Çin'in uzay tabanlı İGK yetenekleri, her hava koşulunda ve 24 saat boyunca yer ve deniz üzeri keşif ve gözetleme yeteneğı sağlayan elektrooptik/kızılötesi (EO/IR), sentetik ve ters sentetik açıklıklı radarlar (SAR/ISAR) ve elektronik istihbarat (ELINT) uydularından oluşmaktadır (Suorsa, 2025, s. 3). Uzay tabanlı İGK, konumlama ve muhabere yetenekleri ile ABD'nin ağ destekli harekât konseptinin önemini anlayan Çin'in uzay hedeflerine karşı yetenekleri ise anti-uydu [*Direct Ascent Anti-Satellite* (ASAT)] füzeleri ve bunlarla birlikte aynı yörüngede çalışan elektronik harp ve yönlendirilmiş enerji sistemlerinden oluşmaktadır. Bu alanda Çin stratejisi, çatışma esnasında düşmanı "körleştirme" ve "duyarsız hale getirme" temelinde kurgulanmaktadır (Suorsa, 2025, s. 6).

GÇD ve üçüncü kontrol bölgesinde caydırıcılık sağlanması bakımından nitelikten ziyade nicelik faktörünü ön planda tutan Çin'in envanterinde 670'ten fazla konvansiyonel balistik ve seyir füzesi bulunduğu düşünülmektedir. Bunlar arasında DF-5 ve DF-31A/AG kıtalararası balistik füzeleri [*Intercontinental-range Ballistic Missile* (ICBM)] ile DF-16 kısa menzilli balistik füzesi [*Short Range Ballistic*

Missile (SRBM)], DF-17 hipersonik süzülme aracını [*Hypersonic Glide Vehicle* (HGV)] ve CJ-10/A satıhta konuşlu seyir füzesi [*Ground Launched Cruise Missile* (GLCM)] başta olmak üzere çeşitli nükleer ve konvansiyonel füzeler bulunmaktadır (Suorsa, 2025, s. 5). Uçak gemisi katili olarak bilinen ve menzili 1500 ila 1700 km arasında değişen DF-21D ve 3000-4000 km menzile sahip DF-26 gibi konvansiyonel ve nükleer başlık taşıyabilen Dongfeng serisi gemisavar ve balistik füzeler ABD'nin Guam'da bulunan deniz üssünü vurabilecek kabiliyettedir (Meraner, 2023). Üçüncü kontrol bölgesi bakımından 150'den fazla uçağın oluşturduğu uzun menzilli stratejik bombardıman uçağı H-6K filosu da ayrıca önem arz etmektedir (J. Campbell, 2024, s. 24). Bununla birlikte, PLAAF Rus yapımı Il-78 ve Rus teknolojisine dayalı eski HU-6 tipi havadan yakıt ikmal uçaklarını YY-20 olarak bilinen jet motorlu yeni nesil muadilleri ile değiştirmeye başlamıştır. Ayrıca ikinci el olarak tedarik edilen Rus yapımı Il-76MD/TD ulaştırma uçaklarının yerini almaya başlayan ve modern aviyonik sistemlere sahip jet motorlu Y-20 ulaştırma uçaklarıyla kuvvet yansıtma kabiliyetlerini geliştirmektedir (Frain, 2023).

Yapay adalarda inşa edilen hava üslerine ilave olarak Çin, 2012 yılından itibaren envanterine uçak gemisi dahil etmeye başlamış ve böylece bölgede çok katmanlı bir hava gücü oluşturma gayretinde olmuştur. Ukrayna'dan satın alarak modernize ettiği ilk uçak gemisi olan Liaoning ve 2019 yılında hizmete alınan Çin yapımı Shandong uçak gemileri yaklaşık 40 uçak kapasitesine ve Sovyet teknolojisinden beslenen eski nesil sistemlere sahiptir. Ancak 2022 yılında denize indirilen ve 2025 yılı içerisinde hizmete girmesi beklenen Fujian uçak gemisi elektromanyetik katapult sistemi (fırlatma sistemi) ve yaklaşık 60 uçak kapasitesiyle yeni nesil bir platformdur. Bu uçak gemisinin ABD'nin kullandığı E-2 Hawkeye uçaklarına muadil olarak geliştirilen ve yüksek çözünürlüklü hedef tespiti ve çoklu hedef takibi gibi gelişmiş özelliklere sahip Aktif Faz Dizinli [*Active Electronically Scanned Array* (AESA)] radarıyla 400 km menzilde hava sahasını tarayabilen KJ-600 Havadan Erken İhbar ve Kontrol uçaklarını ve ABD'nin beşinci nesil savaş uçağı F-35C uçaklarına muadil olarak geliştirilen ve katlanabilir kanatlar, güçlendirilmiş iniş takımları, gelişmiş radar sistemleri ve dahili silah yuvası gibi özelliklere sahip olan J-35 uçaklarını taşıması beklenmektedir (Luck, 2024; Marine Insight, 2025; Wolf, 2025). Henüz operasyonel kabiliyet kazanmamış durumdaki Fujian, KJ-600 ve J-35'in, Çin'in bölgedeki hava gücüne doğrudan bir etkisi olmamasına rağmen bu kabiliyetler stratejik ve psikolojik etkileri bakımından önemli bir caydırıcılık unsuru olarak dikkat çekmektedir.

PLAAF, geleneksel hava araçlarına ek olarak İGK ve silahlı görevler için kullanılan geniş bir İHA/SİHA kabiliyetine sahiptir. Bu sistemlerin başlıcaları WZ-7, BZK-005, TB-001, Wing Loong II ve CH-5 gibi orta ve yüksek irtifa uzun süre havada kalan

İHA'lerden oluşmaktadır. 45.000-60.000 feet yüksekliğinde uçarak 20-30 saat aralığında havada kalabilen Çin İHA'ları, GÇD üzerinde sürekli deniz devriye yeteneği sağlamaktadır. PAAAF, BZK-005 ve WZ-07'yi sık sık Paracel Adaları ve Spratly Adaları'na konuşlandırarak GÇD'nin neredeyse tamamını rahatlıkla kapsayacak yeterli menzil sağlamaktadır (Suorsa, 2025, s. 4). İnsansız sistemlerin hava harbinin geleceğinde kilit rol oynayacağına inanan PAAAF, Rusya-Ukrayna savaşından alınan derslerden hareketle alçak irtifa hava sahasında (100–3000 feet) üstünlük sağlamaya da odaklanmaktadır. Helikopterler, küçük-orta boy İHA'lar, otonom sistemler ve seyir füzeleri gibi yavaş ve alçaktan uçan sistemlerle sağlanacak alçak irtifa hâkimiyetinin savaşın sonucuna etkisinin kritik olduğunu değerlendiren PAAAF, bu kapsamda üç alana öncelik vermektedir. İlk olarak kara hava savunma sistemlerinin alçak irtifada etkinliğinin artırılması, ikinci olarak “*düşük, yavaş ve küçük*” hava araçlarını algılayacak gözetleme sistemlerinin geliştirilmesi ve son olarak alçak irtifa İHA'ları, seyir füzeleri ve sürü İHA saldırı kabiliyetlerinin hızla geliştirilmesi önceliklendirilmiş durumdadır. Bu yetenekler, olası bir Tayvan operasyonuna müdahale edilecek kuvvetlerin caydırılması amacı taşımaktadır (J. Campbell, 2024, s. 26).

ABD'nin GÇD'de Hava Gücü ve Stratejisi

Uzay ve ağ destekli yapılanması ile ABD Hava ve Uzay Kuvvetleri, modern ve görünmezlik teknolojili stratejik bombardıman ve beşinci nesil savaş uçakları, küresel seviyede görev icra eden uçak gemileri, muharip İHA filosu, havadan yakıt ikmal ve ulaştırma uçakları, uzay tabanlı İGK kapasitesi ve personel yetkinliği ile dünyanın en önde gelen hava gücü olarak gösterilmektedir (Lambeth, 2018, s. 20; Suorsa, 2025, s. 8). Ancak Çin'in stratejik yapılanma altındaki hava gücünde görülen bu gelişim GÇD merkez olmak üzere iki taraf arasındaki güç dengelerini etkilemiştir. ABD, Çin'in A2/AD sistem-mimarisinin GÇD merkez olmak üzere ABD açısından önemli bir engel teşkil ettiğini ve özellikle Çin kıyılarına yaklaştıkça A2/AD kapasitesinin daha da etkili ve caydırıcı bir nitelik kazandığını fark etmiştir. Bu doğrultuda ABD, 2009 yılından itibaren bölgedeki deniz ve hava varlığını kayda değer biçimde artırmıştır. ABD'ye ait hava araçlarının faaliyetleri 2020 yılı verileriyle %100 artış göstererek yıllık 1.500 sortiye ulaşmıştır (Bo, 2020).

ABD tarafından 2014 yılından itibaren askerî kapasitesini güvence altına almak ve Çin'in bölgedeki olası saldırganlığını caydırmak amacıyla “Çevik Muharip Konuşlanma” [*Agile Combat Employment (ACE)*] olarak adlandırılacak bir konsept benimsenmeye başlamıştır. ACE'in temel mantığında hassas seyir ve balistik füzelerden gelen risk ve tehditleri azaltmak amacıyla savaş uçaklarını (özellikle avcı uçakları) dağıtılmış bir şekilde konuşlandırmak ve kullanmak

yatmaktadır. Bir başka ifadeyle ACE konsepti kapsamında, kuvvetlerin hayatta kalma seviyelerini yükselterek harekât kabiliyetini artırmayı amaçlayan dağınık, esnek ve öngörülemez konuşlanma stratejisi uygulanmaktadır. Bu strateji, sabit ve tahmin edilebilir üslenme modellerine alternatif olarak, küçük, mobil ve süratle yeniden konuşlanabilen unsurların kullanılmasını önceliklendirmektedir (U.S. Air Force, 2022). Bu doğrultuda ABD, Filipinler, Japonya ve Avustralya gibi bölgesel müttefikleriyle iş birliği kurarak ana üslerden farklı yerlerde ileri dağıtılmış hava sahaları ve geçici konuşlanma noktaları oluşturmaktadır. Bu stratejiye uyumlu olarak ABD, F-22 ve F-35 gibi beşinci nesil uçaklarını bu hava sahaları ve konuşlanma noktalarından süratle harekete geçirebilme yeteneğini artırmaya odaklanmaktadır. Böylece, Çin'in sabit hedeflere yönelik uzun menzilli füze tehdidini boşa çıkarma ve savaşın ilk saatlerinde hava üstünlüğünü elde etmeyi hedeflemektedir. Başlangıç itibarıyla yeni bir konsept olarak görülen ACE son birkaç yıldır giderek yaygınlaşmış ve özellikle ABD Pasifik Hava Kuvvetleri'nin normal usullerine dönüşmüş durumdadır (Mahshie, 2022).

ABD'nin 2022 yılında yayınlanan Ulusal Savunma Stratejisi'nde Hint-Pasifik Bölgesi başlığı altında açık bir şekilde Çin'in bu bölgede saldırganlığının caydırılması ve bölgeye erişimin daima açık olması amacıyla ABD askerî yeteneklerinin ve bölge ülkeleriyle iş birliğinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır (Department of Defense, 2022, ss. 14-15). Bu kapsamda alınacak askerî tedbirler, bölgedeki kuvvetlerin daha dağınık hale getirilmesi, iHA'lardan daha fazla faydalanılması, harekât ortamlarının (kara, hava, deniz, uzay, siber) daha fazla bütünleştirilerek kullanılması, daha uzun menzilli ve yeni nesil uçaklar ve füzelerin sayısının artırılması, Çin A2/AD menzilinde bulunan hava üslerinin ve diğer tesislerin dayanıklı hale getirilmesi, Çin'in halihazırda yetersiz olduğunun bilindiği komuta, kontrol, iletişim, bilgisayar, istihbarat, gözetleme ve keşif (C4ISR) alanında Çin silahlarının saldırılarına karşı daha dayanıklı hale getirilmesi ve daha hızlı reaksiyon gösterilmesi olarak özetlenebilir. Ayrıca bölgedeki müttefiklerinin askerî kapasitelerini güçlendirmeye yönelik çok boyutlu iş birlikleri kapsamında, Japonya ve Avustralya başta olmak üzere Güney Kore, Filipinler ve Yeni Zelanda gibi ülkelerin ABD kuvvetleriyle birlikte çalışabilirliğin (*interoperability*) artırılması hedeflenmektedir (Congressional Research Service, 2024, s. 22).

Beşinci nesil savaş uçağının öncüsü olan ABD, hava üstünlüğü görevleri için tasarlanmış olan dünyanın ilk operasyonel beşinci nesil uçağı F-22 ve çok rollü görev kabiliyeti, yüksek sensör füzyonu ve ağ entegrasyonu ile hava, kara ve deniz kuvvetlerinin ortak kullanımı için geliştirilmiş F-35'leri GÇD'den binlerce kilometre ötede bulunan Alaska, Utah ve Hawaii'de konuşlandırmıştır. Ancak ABD, Japonya (Misawa, Kadena, Yokota), Güney Kore (Osan ve Kunsan) ve

Avustralya'da bulunan hava üsleri ile Guam'da bulunan Andersen hava üssüne geçici olarak beşinci nesil savaş uçaklarını konuşlandırarak ABD'nin beşinci nesil savaş uçağı F-35'i envanterinde bulunduran Japonya, Güney Kore ve Avustralya ile ortak tatbikatlar düzenlemektedir (Defence Industry Europe, 2025). ABD, envanterinde bulunan 11 uçak gemisi ve Guam üssüne konuşlandırılmış olan B-2, B-1B ve B-52 gibi stratejik bombardıman uçağı kabiliyeti vasıtasıyla GÇD merkez olmak üzere hava gücünü hızlı ve esnek bir şekilde kuvvet yansıtma kapasitesine sahiptir. Seyrüsefer ve hava sahası serbestliğı temelinde kurgulanan FONOPs çerçevesinde ABD, bölgeye farklı zamanlarda uçak gemileri ve stratejik bombardıman grupları göndermektedir. Örneğın 2024 yılında USS Carl Vinson ve USS Theodore Roosevelt uçak gemileri, Filipin Denizi'nde Japonya ile bir askerî tatbikat gerçekleştirirken aynı zamanda USS Ronald Reagan uçak gemisi Yokosuka limanında konuşlanmıştır. Bu esnada USS Abraham Lincoln uçak gemisinin ise bölgeye doğru hareket ettiğı duyurulmuştur (Larrison, 2024). Bir başka örnek olarak 2025 yılında 2 adet B1-B stratejik bombardıman uçağı GÇD üzerinde Filipinler ile ortak tatbikat gerçekleştirmiştir (McCartney, 2025).

Çin'in giderek gelişen A2/AD yeteneklerine karşı ABD, kapsamlı ve çok katmanlı bir savunma yapılanması geliştirmektedir. ABD'nin erişimi kısıtlanmış bölgelerde bile kuvvet aktarımı yeteneklerinin sürdürebilmesi amacıyla hava ve füze savunma sistemlerine öncelik verilmektedir. ABD, Çin'in uzun menzilli füze tehdidine karşı atmosferin üst katmanlarında ve terminal aşamada yüksek irtifada durdurmak üzere tasarlanmış, hassas vuruş (*hit-to-kill*) prensibiyle çalışan ileri düzey bir savunma sistemi olan THAAD (*Terminal High Altitude Area Defense*) füzelerini 2013 yılında Guam'a, 2017 yılında Güney Kore'ye yerleştirmiş, Japonya'nın Okinawa adasındaki üssüne ise kısa ve orta menzilli balistik füzelere, seyir füzelerine ve hava hedeflerine karşı yüksek hassasiyetle nokta savunması sağlayan Patriot PAC-3 sistemlerini konuşlandırmıştır. Bölge çapında radarlar, sensörler, uydular ve İGK sistemleri vasıtasıyla komuta-kontrol yeteneklerini artırmış ve A2/AD sistemine nüfuz etmek için uzun menzilli hassas vuruş sistemlerini bölgeye yerleştirmiş durumdadır (Meraner, 2023). Ayrıca, balistik füze tehdidine karşı SM-3, seyir füzelerine karşı SM-2, SM-6 ve ESSM önleyicilerle donatılmış ve gelişmiş radar, komuta kontrol ve füze önleme yeteneklerini entegre eden AEGIS BMD (*Ballistic Missile Defense*) gemileri bölge hava sahasını kapsayacak şekilde görev yapmaktadır. Bu deniz tabanlı hava ve füze savunma yapılanması etkili bir çözüm sunmakla birlikte, Çin'in nicelik öncelikli stratejisine uygun olarak çok sayıda füzenin aynı anda ateşlendiğı bir senaryoda yetersiz kalacağından hareketle ABD, bölge ülkeleriyle iş birliğı sağlayarak radar ağları, ileri konuşlu üslenme ve entegre hava ve füze savunma sistemleri vasıtasıyla Çin'in A2/AD stratejisine karşı caydırıcılık mimarisi oluşturmaktadır. Böylece GÇD'deki seyirüsefer ve uçuş serbestisi korunmaya çalışılmaktadır (MDAA, 2018).

ABD'nin Filipinler ile son dönemde geliştirdiği iş birliği, hava gücü ve stratejilerinin bölge ülkeleri vasıtasıyla kullanılmasına önemli bir örnek teşkil etmesi bakımından dikkat çekicidir. İki ülke arasındaki güvenlik iş birliği, karşılıklı savunma yükümlülükleri, ortak askerî tatbikatlar, silah ve sistem satışları ile üs erişim hakları gibi konuları kapsamaktadır. 1951 tarihli “Karşılıklı Savunma Anlaşması” [*Mutual Defense Treaty*] ile başlayan ilişkiler 2014’te yürürlüğe giren “Geliştirilmiş Savunma İşbirliği Anlaşması” [*Enhanced Defence Cooperation Agreement*] ile ABD kuvvetlerinin Filipinler’deki askerî tesisleri kullanmasına imkân verecek şekilde genişletilmiştir (Congressional Research Service, 2025, s. 31). Bu kapsamda ABD, 2023 yılı itibarıyla EDCA kapsamında belirlenen 9 üsse erişim hakkı ile stratejik olarak bölgede varlığını artırmış ve 2025 yılında 40. kez gerçekleştirilen Balikatan gibi büyük ölçekli ortak tatbikatlar vasıtasıyla Filipinler’le birlikte çalışabilirlik seviyesini güçlendirmiştir (Kasım, 2024, s. 25; PACAF, 2025). Son olarak ABD Savunma Bakanlığı, 20 F-16C/D Block 70/72 uçağı, 200’den fazla AMRAAM-120C-8 ve AIM-9X hava-hava füzesi ve hassas güdümlü mühimmat, gelişmiş hedefleme podu ve AESA radarlarının Filipinler’e satışını onaylayarak (DSCA, 2025) önemli bir hava gücü aktarımı sağlamıştır.

Sonuç

Uluslararası siyasetin giderek daha fazla öne çıkan bölgesi olan GÇD, ABD-Çin küresel rekabeti açısından hayati öneme sahip bir bölgedir. Yıllık trilyonlarca dolarlık enerji ve ticaret hacmine sahip olan, içerisinde barındırdığı kanıtlanmış ve potansiyel zengin hidrokarbon kaynakları ile balık rezervi bakımından Çin ve bölge ülkelerinin ekonomik çıkarları için vazgeçilmez olan bu deniz sahası, Hint ve Pasifik Okyanuslarını birbirine bağlayan bir deniz iletişim hattı (*Sea Lines of Communication* [SLOC]) işlevi görmektedir. Stratejik açıdan GÇD, Çin’in, anakaradan başlayarak Hint-Pasifik doğrultusunda genişleyen savunma hedefleri doğrultusunda A2/AD mimarisi kurduğu merkez saha konumundadır. Ayrıca Çin, “dokuz çizgi hattı” ile GÇD’nin tamamında hak iddia ederken, bu denize kıyısı olan diğer devletler de güçleri nispetinde bölgede bulunan ada, adacık, kayalık, mercan ve resifler üzerinde egemenlik iddialarını sürdürmektedir. Denklem in içerisine artan ekonomik ve askerî gücü ile Çin’in bölgesel bir hegemonya ve küresel bir güç olma arayışına karşı ABD’nin Çin’i baskılama ve çevreleme politikası girdiğinde GÇD daha da karmaşık bir hal almaktadır. Üstelik Çin’in “Tek Çin Politikası” çerçevesinde Tayvan’ı ayrılmaz bir parçası olarak görmesi ve buna karşı ABD’nin olası bir işgal durumunda Tayvan’a destek vereceğini açıklamış olması da bölgenin tansiyonunun daima yüksek kalmasına neden olmaktadır.

GÇD üzerinde bu rekabet ve anlaşmazlıkların ve küresel rekabetin şekillendirilmesi bakımından ABD ve Çin’in kendi niyet ve çıkarlarını karşı tarafa

kabul ettirme arayışlarında hava gücü ve stratejilerinin belirleyiciliği karşımıza çıkmaktadır. 2000’li yılların başından itibaren “Stratejik Hava Kuvveti” konseptini benimseyen Çin’in başlangıçta ABD ile doğrudan karşı karşıya gelmekten çok uzakta olan hava gücünü her geçen gün artan bir şekilde modernleştirdiği ve geliştirdiği görülmektedir. Hint-Pasifik açıklarına doğru uzanan üç ana kontrol bölgesi ile tanımladığı hava stratejisine uygun olarak Çin, anakarası üzerinde ve kıyı şeridinden itibaren başlayarak GÇD merkez olmak üzere gelişmiş ve bütünleşik hava ve füze savunma sistemleri, karasal ufuk ötesi erken uyarı ve hedefleme radarları, elektronik harp destek sistemleri, kısa ve orta menzilli balistik füzeler, hassas vuruş kabiliyetine sahip modern seyir füzeleri ve dördüncü nesil ve üzerinde savaş uçakları ve modern hava-hava ve hava-yer mühimmatları ile kapsamlı bir A2/AD mimarisi kurmuş durumdadır. Bu kapasiteyi daha da artırmak amacıyla Çin’in yapay olarak genişlettiği adacıklara hava meydanları ve helikopter pistleri inşa etmesi ve bu bölgenin tamamına dağıtılmış bir şekilde komuta-kontrol ve radar sistemleri, hava savunma sistemleri, hava ve deniz hedeflerine karşı füze ve lazer sistemleri ve elektronik karıştırma teçhizatları konuşlandırması dikkat çekicidir. GÇD ve üçüncü kontrol bölgesinde caydırıcılık sağlanması bakımından nitelikten ziyade nicelik faktörünü ön planda tutan Çin, orta ve uzun menzilli balistik ve seyir füzesi kapasitesi, anti-uydu füzeleri, küresel konumlandırma sistemi dâhil olmak üzere uzay tabanlı komuta-kontrol ve İGK sistemleri, uzun menzilli stratejik bombardıman uçakları, havadan yakıt ikmal ve ulaştırma uçakları, alçak, orta ve yüksek irtifada otonom ve sürü İHA sistemleri ve giderek modernleşen ve sayısı artan uçak gemileri ile bölgenin en etkili hava gücüne dönüşmüş durumdadır.

Buna karşılık hâlâ dünyanın en önde gelen hava gücü olarak gösterilen ABD, Çin’in GÇD merkez olmak üzere kurduğu A2/AD mimarisinin ve gelişen hava gücünün önemli bir engel teşkil ettiğini fark etmiş ve 2009 yılından itibaren bölgedeki varlığını kayda değer biçimde artırmıştır. ABD tarafından 2014 yılından itibaren benimsenen ACE konsepti kapsamında hassas seyir ve balistik füzelerden gelen risk ve tehditleri azaltmak amacıyla hava gücü unsurlarının (özellikle avcı uçakları) dağıtık ve esnek şekilde konuşlandırılması stratejisi uygulanmaya başlamıştır. ABD, Çin’in uzun menzilli füze tehdidine karşı Guam, Güney Kore ve Japonya’daki üslerine bölge ve nokta hava savunma sistemlerini konuşlandırmıştır. Bölge çapında radarlar, sensörler, uydular ve İGK sistemleri vasıtasıyla komuta-kontrol yeteneklerini artırmış ve A2/AD sistemine nüfuz etmek için uzun menzilli hassas vuruş sistemlerini bölgeye yerleştirmiştir. ACE konseptine uygun olarak ana üslerden farklı yerlerde geçici konuşlanma noktaları ve ileri dağıtılmış hava sahaları oluşturan ABD, beşinci nesil uçaklarını süratle harekete geçirebilme yeteneğini artırmaya odaklanmaktadır. Böylece, Çin’in sabit hedeflere yönelik uzun menzilli füze tehdidini boşa çıkarma ve savaşın ilk

saatlerinde hava üstünlüğünü elde etmeyi hedeflemektedir. Ayrıca, seyrüsefer ve hava sahası serbestliği temelinde kurgulanan FONOPs çerçevesinde ABD bölgeye farklı zamanlarda uçak gemileri ve stratejik bombardıman grupları göndermektedir. ABD askerî yeteneklerinin ve bölge ülkeleriyle iş birliğinin artırılması kapsamında Japonya, Avustralya, Güney Kore ve Filipinler başta olmak üzere bölge ülkeleriyle ortaklaşa düzenlediği tatbikat ve eğitim programları da dikkat çekmektedir.

Bütün bu veriler değerlendirildiğinde, Çin'in son yirmi yılda gerçekleştirdiği hava gücü inşasının, nicelik ve nitelik bakımından dikkate değer bir dönüşümü yansıttığı görülmektedir. Başlangıçta sınırlı kapasiteye sahip olan Çin hava gücü, günümüzde gelişmiş taarruz ve hava savunma sistemleri ve yüksek teknolojiye dayalı İGK imkânlarıyla bölgesel bir caydırıcılık unsuru haline gelmiştir. Özellikle anakarasından ötede etkinlik kurabilmek için bir yandan GÇD üzerindeki adalarda üslerin güçlendirilmesi ve silahlandırılması, diğer yandan uçak gemisi sayısının ve kabiliyetlerinin giderek artırılması Çin'in yaygın bir kontrol ağı oluşturma hedefini göstermektedir. Ayrıca, insansız platformlardan uzay tabanlı İGK ve iletişim teknolojilerine kadar genişleyen bir yelpazede yapılan yatırımlar Çin'in çok daha kapsamlı bir hareket alanı kazanmaya yönelik bir yaklaşım izlediğini ortaya koymaktadır. Bu gelişmeler, Çin'in bölgesel ve küresel düzeyde kuvvet aktarım yeteneği elde etme arayış ve amacında olduğunu göstermektedir. Buna karşılık ABD, temelde esneklik, hareket kabiliyeti ve müttefiklerle koordinasyon üzerine inşa ettiği bölgedeki hava gücü ve stratejisi ile sabit üslerine bağımlı kalmamak için hava unsurlarını farklı noktalara dağıtarak sürpriz etkisini artırmayı ve ani saldırılara karşı savunmasız kalmaktan kaçınmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, gelişmiş İGK ve hassas vuruş kapasitesine sahip sistemlerle olası bir savaşın başlangıç safhasında hava üstünlüğünü elde etmeye odaklanmaktadır. Bölgedeki ülkelerle gerçekleştirdiği ortak tatbikatlar ABD'yi bu bölgedeki güvenliğin vazgeçilmez bir unsuru olarak konumlandırmaktadır. ABD ve Çin'in hava gücü ve stratejileri yan yana koyulduğunda mevcut durumun her iki tarafı da dengede kalmaya zorladığı anlaşılmaktadır. Ancak daha genel çerçeveden bakıldığında, ABD'nin, hava gücü başat olmak üzere askerî gücün Çin lehine arttığı yeni bir ortamla karşı karşıya olduğu görülmektedir. Çünkü artık Çin, GÇD merkez olmak üzere bölgeselden küresele doğru yayılan bir şekilde ABD ile arasındaki güç farkını kapatma yönünde sistematik olarak ilerlemektedir.

Sonuç olarak, GÇD merkezli ABD-Çin rekabetinin şekillenmesinde tarafların hava gücü ve stratejisi, karşılıklı caydırıcılık yaratarak bölge üzerindeki menfaatlerin bir tarafın lehine gelişmesinin veya bölgedeki anlaşmazlıklar bakımından geri döndürülemez sonuçlar doğmasının önüne geçmektedir. Taraflar bu alana yatırım yapmaya ve modernize etmeye devam ettikçe hava gücü ve stratejisinin

üstlendiği kilit rolün önemi de artacaktır. Bu doğrultuda hava gücünün evrilen rolünü anlamak, GÇD merkez olmak üzere öncelikle Hint-Pasifik bölgesindeki ve akabinde küresel düzeydeki güvenlik dinamiklerini ve gelecekteki yönünü analiz etmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- Alp, E. (2021). China's growing assertiveness in the South China Sea: An inevitable conflict? *Academia Letters*, Article 1547. <https://doi.org/10.20935/AL1547>
- Babahanoğlu, V. (2024). ABD-Çin rekabetinin saldırgan realist perspektiften analizi: Güney Çin Denizi'nde jeopolitik çatışma. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 356-371. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1421155>
- Bailey, J. (2025, 2 Mayıs). Most promising 'loyal wingman' military drones. *AeroTime*. <https://www.aerotime.aero/articles/loyal-wingman-military-drones-development>
- Bo, H. (2020, 6 Haziran). China-US military confrontation in the South China Sea: Fact and fiction. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2020/06/china-us-military-confrontation-in-the-south-china-sea-fact-and-fiction/>
- Brunnstrom, D., & Zengerle, P. (2021, 8 Nisan). Details of sweeping effort to counter China emerge in U.S. Senate. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/china/us-senate-panel-to-consider-major-china-competition-bill-april-14-source-2021-04-08/>
- Campbell, C., Dolven, B., & O'Rourke, R. (2023). *China primer: South China Sea disputes* (IF10607). Congressional Research Service. <https://www.congress.gov/crs-product/IF10607>
- Campbell, J. (2024). *Charting the course: How the PLA's expected regional and global strategies should influence the U.S. Air Force's lines of efforts*. China Aerospace Studies Institute. <https://www.airuniversity.af.edu/Portals/10/CASI/documents/Research/Other-Topics/2024-10-14%20Charting%20the%20Course.pdf>
- Chan, R. (2025, 29 Mayıs). Chinese bombers seen in South China Sea amid US aircraft carrier patrol. *Newsweek*. <https://www.newsweek.com/china-news-bombers-us-aircraft-carrier-south-china-sea-2078347>
- Clarke, M. (2018). Combat airpower and political effect. İçinde J. A. Olsen (Ed.), *Routledge handbook of air power* (ss. 229-239). Routledge.
- Congressional Research Service. (2024). *Great power competition: Implications for defense—issues for Congress* (R43838). <https://www.dau.edu/sites/default/files/webform/documents/26996/CRS%20-%20Great%20Power%20Competition%20-August%2028%2C%202024.pdf>
- Congressional Research Service. (2025). *U.S.-China strategic competition in South and East China Seas: Background and issues for Congress* (R42784). https://www.congress.gov/crs_external_products/R/PDF/R42784/R42784.154.pdf
- Çanlı, M. (2022). *2020 Dağlık Karabağ Savaşı'nın genel değerlendirmesi*. STRASAM. <https://strasam.org/tarih/askeri-tarih/2020-daglik-karabag-savasinin-genel-degerlendirmesi-1-419>
- Defence Industry Europe. (2025, 8 Şubat). Cope North 25: U.S., Japan, and Australia

enhance F-35 Lightning II operations in Indo-Pacific. <https://defence-industry.eu/cope-north-25-u-s-japan-and-australia-enhance-f-35-lightning-ii-operations-in-indo-pacific/>

Department of Defense. (2022). *2022 National defense strategy of the United States of America*.

Doğan, D., & Gürkaynak, M. (2025). Gri bölgesinde stratejik anlatılar: Büyük güç rekabeti bağlamında Çin ve Batı yaklaşımlarının karşılaştırmalı analizi. *Küresel Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 1-30. <https://doi.org/10.29329/kurepol.2024.1112.1>

Doğan, S. (2016). Güney Çin Denizi tahkim davası (Filipinler Cumhuriyeti/Çin Halk Cumhuriyeti). *Küresel Bakış*, 6(21).

DSCA. (2025, 1 Nisan). *Philippines – F-16 aircraft*. Defense Security Cooperation Agency. <https://www.dscamilitary.com/Press-Media/Major-Arms-Sales/Article-Display/Article/4142323/philippines-f-16-aircraft>

Egeli, S. (2021). Hava gücünün tarihi gelişimi: Nitelikler, bileşenler, görevler ve etkinlik açısından bir değerlendirme. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17(39), 603-638. <https://doi.org/10.17752/guvenlikstrjtj.1001299>

EIA. (2024). *Regional analysis brief: South China Sea*. U.S. Energy Information Administration.

Frain, I. (2023). Chinese strategic airlift – The dragon’s talons extend. *European Security and Defence*. <https://euro-sd.com/2023/03/articles/29981/chinese-strategic-airlift-the-dragons-talons-extend/>

Gray, C. S. (2015). Airpower theory. İçinde J. A. Olsen (Ed.), *Airpower reborn: The strategic concepts of John Warden and John Boyd* (ss. 156-180). Naval Institute Press.

Güntürkün, R. (2023). Development of sixth generation combat aircraft. *International Journal of Research in Engineering and Science (IJRES)*, 11(10), 400-405.

Hanayi, O. (2016). Güney Çin Denizi’ndeki temel sorunlar ve çözüm yolları: Çin’in yaklaşımı. *Asya Avrupa*, 11, 29-45.

Hastey, J., & Romaniuk, S. N. (2021). Between competition and war: Complex security overlay and the South China Sea. İçinde G. Houlden, S. N. Romaniuk & N. Hong (Ed.), *Security, strategy, and military dynamics in the South China Sea: Cross-national perspectives*. Bristol University Press.

Henriksen, D. (2018). Control of the air. İçinde *Routledge handbook of air power* (ss. 83-117). Routledge.

Houlden, G., Romaniuk, S. N., & Hong, N. (Ed.). (2021). *Security, strategy, and military dynamics in the South China Sea: Cross-national perspectives*. Bristol University Press.

Karadağ, H. (2021). Küresel rekabetin bölgesel güvenliğe yansımaları: Çin Denizi’nde ABD-Çin mücadelesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(1),

166-174.

Kasım, K. (2024). Güney Çin Denizi sorunlarının bölgesel ve uluslararası güvenliğe etkileri. *International Journal of Politics and Security (IJPS)*, 6(1), 22-37. <https://doi.org/10.53451/ijps.1413751>

Kim, J. (2015). Territorial disputes in the South China Sea: Implications for security in Asia and beyond. *Strategic Studies Quarterly*, 9(2), 107-141.

Kozanhan, M. (2024). The People's Republic of China's strategy in the three sea domain: The East China Sea, South China Sea, Indian Ocean, and the US's struggle for presence in this region. *Siyasal: Journal of Political Sciences*, 33(2), 261-276. <https://doi.org/10.26650/siyasal.2024.33.1500318>

Lambeth, B. S. (2018). Air power anatomy. İçinde *Routledge handbook of air power* (ss. 13-23). Routledge.

Larrison, D. (2024, 25 Nisan). We didn't forget you: US to send 5 aircraft carriers to the Pacific. *Responsible Statecraft*. <https://responsiblestatecraft.org/iran-nuclear-deal-2672335856/>

Luck, A. (2024, 31 Mart). Chinese carrier aviation in 2024—The year so far. *Naval News*. <https://www.navalnews.com/naval-news/2024/03/chinese-carrier-aviation-in-2024-the-year-so-far/>

Mahshie, A. (2022, 17 Haziran). ACE is now 'normal ops' in Pacific, but utility in conflict requires more partners. *Air & Space Forces Magazine*. <https://www.airandspaceforces.com/ace-now-normal-ops-pacific-utility-in-conflict-requires-more-partners/>

Mastro, O. S. (2021, 17 Şubat). *How China is bending the rules in the South China Sea*. Stanford University. <https://fsi.stanford.edu/news/how-china-bending-rules-south-china-sea>

McCartney, M. (2025, 5 Şubat). US sends bombers to South China Sea in warning to Beijing. *Newsweek*. <https://www.newsweek.com/us-philippines-b1-bomber-south-china-sea-warning-2026315>

MDAA. (2018). *China's anti-access area denial*. Missile Defense Advocacy Alliance. <https://missiledefenseadvocacy.org/missile-threat-and-proliferation/todays-missile-threat/china/china-anti-access-area-denial/>

Meilinger, P. S. (1999). Air strategy, targeting for effect. *Air and Space Power Journal*, Winter, 48-61.

Meilinger, P. S. (2018). Air power theory. İçinde *Routledge handbook of air power* (ss. 35-44). Routledge.

Meraner, F.-L. R. (2023, 9 Şubat). China's anti-access/area-denial strategy. *TDHJ.Org*. <https://tdhj.org/blog/post/china-a2ad-strategy/>

Mercan, E. (2022). Modern deniz harbi'nde yeni bir paradigma: A2/AD yaklaşımı.

- Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(27), 555-576.
<https://doi.org/10.38155/ksbd.1144403>
- Marine Insight. (2025, 26 Mayıs). China's most advanced aircraft carrier nears commissioning after intensive sea trial. *Marine Insight*.
<https://www.marineinsight.com/shipping-news/chinas-most-advanced-aircraft-carrier-nears-commissioning-after-intensive-sea-trial/>
- Olsen, J. A. (2015). Airpower and strategy. İçinde J. A. Olsen (Ed.), *Airpower reborn: The strategic concepts of John Warden and John Boyd*. Naval Institute Press.
- Özgen, C. (2023). Silahlı insansız hava araçlarının Türkiye ile Yunanistan arasındaki askerî güç dengesine etkisi. *Asya Studies*, 7(26), 277-290.
<https://doi.org/10.31455/asya.1388303>
- PACAF. (2025, 22 Mayıs). 317th AW boosts Indo-Pacific reach during Balikatan 25. Pacific Air Forces. <https://www.pacaf.af.mil/News/Article-Display/Article/4196192/317th-aw-boosts-indo-pacific-reach-during-balikatan-25/>
- Pedrozo, R. (2021). U.S. policy on the South China Sea. *International Law Studies*, 97(76).
- Romaniuk, S. N., & Hong, N. (2021). Strategic challenges and escalating power rivalry in the South China Sea. İçinde G. Houlden, S. N. Romaniuk & N. Hong (Ed.), *Security, strategy, and military dynamics in the South China Sea: Cross-national perspectives*. Bristol University Press.
- Sacks, B. J. (2022). *The political geography of the South China Sea disputes: A RAND research primer*. RAND Corporation. <https://doi.org/10.7249/PEA2021-1>
- Sar, İ., & Demirkıran, Ö. (2023). Güney Çin Denizi'nde Çin-ABD güç mücadelesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(45), 413-439.
- Shattuck, T. J. (2025). *The return to strategic ambiguity: Assessing Trump's Taiwan stance*. Foreign Policy Research Institute. <https://www.fpri.org/article/2025/05/the-return-to-strategic-ambiguity-assessing-trumps-taiwan-stance/>
- Stephens, A. (2015). Fifth-generation strategy. İçinde J. A. Olsen (Ed.), *Airpower reborn: The strategic concepts of John Warden and John Boyd*. Naval Institute Press.
- Suorsa, O. P. (2025). *Attaining all-domain control: China's anti-access/area denial (A2/AD) capabilities in the South China Sea* (Issues and Insights Working Paper, Vol. 25, WP2). Pacific Forum. <https://pacforum.org/wp-content/uploads/2025/02/Olli-Suorsa-Issues-and-Insights.pdf>
- Şahin, E. (2024). Güney Çin Denizi'nde jeopolitik dinamikler: Ofansif realizm teorisi çerçevesinde ABD-Çin rekabeti. *TEGAD*, 1(1).
<https://doi.org/10.29329/tegad.2024.1111.4>
- Turan, K. (2022). *Üçüncü boyutta savaş: Çağdaş hava harekâtlarından seçmeler* (Cilt 1-1). Hava Basımevi ve Neşriyat Komutanlığı.
- UK Ministry of Defence. (2022). *UK air power* (JDP 0-30).

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/636baad0d3bf7f1649c4e36d/UK_Air_Power_JDP_O_30.pdf

U.S. Air Force. (2022). *Agile combat employment* (Air Force Doctrine Note 1-21). https://www.doctrine.af.mil/Portals/61/documents/AFDN_1-21/AFDN%201-21%20ACE.pdf

U.S. Department of State. (2021). *Freedom of navigation report annual release*. <https://2021-2025.state.gov/freedom-of-navigation-report-annual-release/>

Van Quyet, L., & Nguyet, N. T. A. (2023). U.S.-Vietnam maritime security cooperation in the South China Sea: From the Obama administration to the current Biden administration. *Cogent Arts & Humanities*, 10(1), 2231697. <https://doi.org/10.1080/23311983.2023.2231697>

Wolf. (2025, 17 Nisan). China's next Type 004 aircraft carrier, as monstrous as the US Navy's Ford class? *Meta-defense*. <https://meta-defense.fr/en/2025/04/17/Chinese-aircraft-carrier-type-004-Wuhan/>

Yevtodyeva, M. G. (2022). Development of the Chinese A2/AD system in the context of US-China relations. *Herald of the Russian Academy of Sciences*, 92(6), 534-542. <https://doi.org/10.1134/S1019331622120048>

Yıldırım, S. (2020). Yeni çevrelemenin ilk sahnesi: Güney Çin Denizi'nde ABD-Çin rekabeti. *International Journal of Politics and Security (IJPS)*, 2(4), 197-216.

Extended Summary

The South China Sea (SCS), an increasingly prominent region in international politics, holds vital importance in the context of U.S.-China competition. Serving as a strategic maritime passage connecting the Indian and Pacific Oceans and hosting trillions of dollars in annual energy and trade flow, this maritime zone functions as a Sea Line of Communication (SLOC) for both China and regional countries allied with the United States. Furthermore, the region is indispensable for China and neighboring states due to its proven and potential hydrocarbon reserves and rich fisheries.

Strategically, the SCS constitutes a central area where China, in line with its expanding defense objectives from the mainland toward the Indo-Pacific, has constructed an Anti-Access/Area Denial (A2/AD) architecture. Consequently, while China claims sovereignty over almost the entire SCS through the “nine-dash line,” other littoral states also assert competing claims—based on their relative capabilities—over the Spratly (Nansha), Paracel (Xisha), Pratas (Dongsha), Scarborough Shoal, Zhongsha Islands, and more than 200 islands, islets, reefs, and rocks. These overlapping claims alone keep tensions in the region constantly high.

The complexity deepens as China, with its growing economic and military power, pursues regional hegemony and global power status, prompting the United States to respond with policies of containment and deterrence. Additionally, China’s view of Taiwan as an inseparable part of its territory under the “One China Policy” and its corresponding exercises and air/maritime incursions—alongside the U.S. commitment to support Taiwan in the event of a Chinese invasion—adds another layer of contention.

Amidst these dynamics, air power and air strategies emerge as key instruments for both resolving disputes and asserting strategic intentions. Since the early 2000s, China has embraced the concept of “Strategic Air Forces” and has consistently modernized its air capabilities, which were once far from being a match for the U.S. In accordance with its air strategy defined by three main control zones extending into the Indo-Pacific, China has built a comprehensive and integrated air and missile defense system across the mainland and coastal regions centering on the SCS. This includes over-the-horizon early warning and targeting radars, electronic warfare support systems, short- and medium-range ballistic missiles, precision-strike capable cruise missiles, fourth-generation and beyond fighter jets, as well as modern air-to-air and air-to-ground munitions.

To further enhance this capability, since 2013 China has artificially expanded Woody, Mischief, Fiery Cross, and Subi reefs, constructing airstrips and hangars suitable for fighter and large-body aircraft. Additionally, China has deployed helicopter pads, command and control centers, radar systems, air defense platforms, missile and laser systems for both air and maritime targets, and electronic jamming equipment across features such as Gaven, Hughes, Johnson, Cuarteron, Money, Triton, Duncan, and Tree Islands. In its third control zone, China emphasizes quantity over quality to ensure deterrence, fielding intercontinental and medium/long-range ballistic and cruise missiles with ranges up to 4,000 km, anti-satellite missiles, space-based C2 and ISR systems (including GPS alternatives), long-range strategic bombers, aerial refueling and transport aircraft, autonomous and swarm drones operating across all altitudes, and a growing fleet of increasingly modern aircraft carriers—making it the dominant air power in the region.

In contrast, the United States—still regarded as the world’s leading air power—has recognized China’s SCS-centered A2/AD architecture as a significant challenge and has significantly increased its air and naval presence in the region since 2009. Under the Agile Combat Employment (ACE) concept adopted in 2014, the U.S. has implemented a strategy of dispersing air power elements (especially fighter jets) in a flexible and unpredictable manner to mitigate the threat from Chinese precision-strike cruise and ballistic missiles. By establishing forward-distributed airspaces and temporary staging locations distinct from main bases, the U.S. seeks to enhance its ability to rapidly mobilize fifth-generation aircraft like the F-22 and F-35, aiming to nullify China’s long-range missile threat to fixed targets and to gain air superiority in the early stages of any conflict.

To counter China’s long-range missile threat, the U.S. deployed THAAD systems to Guam (2013) and South Korea (2017), and Patriot PAC-3 batteries for point air defense to its base in Okinawa, Japan. It has also enhanced regional command and control capabilities through radars, sensors, satellites, and ISR systems and deployed long-range precision-strike platforms to penetrate China’s A2/AD systems. In addition, through Freedom of Navigation Operations (FONOPs), the U.S. regularly sends aircraft carriers and strategic bomber groups to the region. Joint exercises and training programs with regional allies—particularly Japan, Australia, South Korea, and the Philippines—highlight Washington’s focus on strengthening military capabilities and regional partnerships.

Evaluating all these developments, it is evident that while China has built a notable air capability across its three designated control zones, it still lacks the

power projection capacity of the United States. U.S. air power is structured to achieve air superiority by penetrating enemy lines and airspace and is capable of rapid redeployment. In contrast, China's air posture remains largely defensive, aimed at neutralizing intrusions rather than conducting extended operations beyond its borders.

When all these findings are considered, it is observed that China possesses a notable air power presence within the three main control zones it defines, yet it still lacks the force projection capability comparable to that of the United States. The U.S. air power is designed in a distributed and flexible manner, capable of advancing toward enemy lines to achieve air superiority, penetrating adversary airspace, and rapidly withdrawing when necessary. In contrast, China's air power is essentially structured on an A2/AD (Anti-Access/Area Denial) and defense-oriented basis, with limited cross-border operational capacity and a primary focus on neutralizing elements that violate its airspace. However, from a broader perspective, the United States is now confronted with a new environment—centered on the South China Sea—in which military power is increasingly shifting in China's favor at the regional level. China is systematically working to close the power gap by enhancing its regional military capabilities, especially in the domain of air power.

In conclusion, it is evident that air power and air strategy play a central role in shaping the strategic competition between the U.S. and China centered on the South China Sea, primarily through deterrence. As both parties continue to invest in and modernize their air capabilities, the significance of the role played by air power and air strategy in shaping regional competition will only grow. In this context, understanding the evolving role of air power is of great importance for analyzing the future trajectory of U.S.-China relations, the security dynamics in the Indo-Pacific region—with a particular focus on the South China Sea—and even global-level strategic developments.